

Київський національний торговельно-економічний університет

Кафедра міжнародних економічних відносин

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

«Міжнародна фінансова стратегія банку»

(за матеріалами ПАТ АБ «УКРГАЗБАНК», м.Київ)

Студента 2 курсу навчання,

спеціальності 051

«Економіка»,

спеціалізації «Міжнародна

економіка»

Луковенка Владислава

Дмитровича

Науковий керівник:

д.е.н., професор

Юхименко Володимир

Васильович

Гарант освітньої програми

к.е.н., професор

Кудирко Людмила Петрівна

Київ 2018

АНОТАЦІЯ

Луковенко Владислав Дмитрович Міжнародна фінансова стратегія банку

Випускна кваліфікаційна робота на здобуття ступеня магістра за спеціальністю 051 «Економіка», спеціалізації «Міжнародна економіка». Київський національний торговельно-економічний університет, 2018.

У випускній кваліфікаційній роботі уточнено сутність та роль фінансової стратегії банку в стабільності банківської системи України; система показників фінансової стратегії та стійкості та алгоритм їх розрахунку; методи проведення аналізу фінансової стратегії та її забезпечення; загальна оцінка результатів міжнародної фінансової стратегії банку; аналіз показників структури та достатності фінансової спроможності банку; дослідження показників кредитного ризику та складу портфелю активних фінансових операцій банку; розроблені шляхи підвищення рівня фінансової стратегії банку ПАТ АБ «УКРГАЗБАНК»

Ключові слова: міжнародна фінансова стратегія, забезпечення фінансової стратегії, оцінка результатів стратегії, аналіз показників структури, фінансові операції.

SUMMARY

Lukovenko V.D.

International financial strategy of the bank

Graduation qualifying work for obtaining a master's degree in specialty 051 "Economics", specialization "International Economics". Kyiv National University of Trade and Economics, 2018.

In the final qualification work the essence and role of the bank's financial strategy in the stability of the banking system of Ukraine are specified; system of indicators of financial strategy and stability and algorithm for their calculation; methods of analyzing financial strategy and its provision; general assessment of the results of the international financial strategy and the bank; analysis of indicators of structure and adequacy of financial capacity of the bank; research of indicators of credit risk and composition of the portfolio of active financial operations of the bank; ways of raising the level of financial strategy of the Bank OJSC AB "UKRGAZBANK" are developed.

Keywords: international financial strategy, provision of financial strategy, estimation of strategy results, analysis of structural indicators, financial transactions.

РЕФЕРАТ**ВИПУСКНОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ**

на тему:

«Міжнародна фінансова стратегія банку»

(за матеріалами ПАТ АБ «УКРГАЗБАНК» м. Київ)

Студента 2 курсу, 2м групи,
спеціальності 051 «Економіка»
спеціалізації «Міжнародна
економіка»

Луковенка Владислава
Дмитровича

Науковий керівник
д. е. н, професор

Юхименко Володимир
Васильович

Київ 2018

Випускна кваліфікаційна робота: 94 с., 3 рис., 16 табл.,
4 додатки, 79 джерел

Об'єктом дослідження є процес формування міжнародної фінансової стратегії ПАТ АБ «УКРГАЗБАНК»

Предметом дослідження є теоретично-методичні засади формування міжнародної стратегії банку.

Підприємство, за матеріалами якого виконано випускну кваліфікаційну роботу – ПАТ АБ «УКРГАЗБАНК», м. Київ.

Мета роботи – розробка комплексу заходів щодо підвищення ефективності міжнародної фінансової стратегії банку.

Методи дослідження. Структурний аналіз, первинні статистичні спостереження, групування та статистичний аналіз хронологічних рядів параметрів, побудова математичних моделей розрахункових алгоритмів в “електронних таблицях” та проведення аналітичного та прогнозного моделювання з використанням ПЕОМ.

У вступі обґрунтовано актуальність та практичну значущість обраної теми; сформувано мету, завдання, об'єкт, предмет дослідження; розкрито теоретичну та методичну основу дослідження; наведено методи дослідження, які були використанні в роботі.

У першому розділі дослідженні теоретичні засади забезпечення міжнародної фінансової стратегії банку; сутність та роль міжнародної фінансової стратегії банку в стабільності банківської системи України; система показників міжнародної фінансової стратегії та стійкості та алгоритм їх розрахунку; методи проведення аналізу міжнародної фінансової стратегії та її забезпечення

У другому розділі проведено аналіз міжнародної фінансової стратегії та фінансової стійкості банку ПАТ АБ «УКРГАЗБАНК»; загальна оцінка результатів міжнародної фінансової стратегії банку; аналіз показників структури та достатності фінансової спроможності банку; дослідження показників кредитного ризику та складу портфелю активних фінансових операцій банку.

У **третьому розділі** запропоновано шляхи підвищення рівня фінансової стійкості ПАТ АБ «УКРГАЗБАНК»; рекапіталізація банку як засіб відновлення міжнародної фінансової стратегії банку в умовах наслідків фінансової світової кризи; сучасна технологія GAP-менеджменту управління платоспроможністю та ліквідністю як показниками міжнародної фінансової стратегії банку; технологія управління імунізацією баланса та спредом як захід забезпечення прибутковості, рентабельності як елементів міжнародної фінансової стратегії банку.

Висновки та пропозиції містять теоретичні положення, узагальнюють результати аналізу об'єкта дослідження та конкретизують пропозиції щодо вдосконалення міжнародної фінансової стратегії ПАТ АБ «УКРГАЗБАНК».

	7
ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МІЖНОРОДНОЇ ФІНАНСОВОЇ СТРАТЕГІЇ БАНКУ	7
1.1. Сутність та роль фінансової міжнародної стратегії банку в стабільності банківської системи України.....	7
1.2. Система показників міжнародної фінансової стратегії та стійкості та алгоритм їх розрахунку.....	19
1.3. Методи проведення аналізу міжнародної фінансової стратегії та її забезпечення.....	30
Висновки до розділу 1.....	38
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ МІЖНАРОДНОЇ ФІНАНСОВОЇ СТРАТЕГІЇ ТА ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПАТ АБ «УКРГАЗБАНК».....	40
2.1. Загальна оцінка результатів міжнародної фінансової стратегії банку....	40
2.2. Аналіз показників структури та достатності фінансової спроможності банку.....	48
2.3. Дослідження показників кредитного ризику та складу портфелю активних фінансових операцій банку.....	49
Висновки до розділу 2.....	51
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ МІЖНАРОДНОЇ ФІНАНСОВОЇ СТРАТЕГІЇ БАНКУ ПАТ АБ «УКРГАЗБАНК».....	53
3.1. Рекапіталізація банку як засіб відновлення міжнародної фінансової стратегії банку в умовах наслідків економічної кризи.....	53
3.2. Сучасна технологія GAP-менеджменту управління платоспроможністю та ліквідністю як показниками міжнародної фінансової стратегії банку.....	56
3.3. Технологія управління імунізацією балансу та спредом як захід забезпечення прибутковості, рентабельності як елементів міжнародної фінансової стратегії банку.....	66
Висновки до розділу 3.....	70
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	73
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	82

ВСТУП

Актуальність міжнародної фінансової стратегії банків - необхідна умова ефективного функціонування економіки України. Але банк, як комерційне підприємство, заінтересований у найбільш прибутковому вкладенні наявних грошових ресурсів. Прагнення до максимізації прибутків зумовлює вкладення коштів в операції, що мають підвищений ступінь ризику. Отже, комерційний банк, здійснюючи певні операції, може зазнати ризику втрат та банкрутства. Класичне поняття про банківську систему виходить з існування трьох головних критеріїв, які слід враховувати комерційним банкам, розглядаючи проблему ризику. Це - ліквідність, рентабельність та безпечність.

Зважаючи на це, проблеми ефективного управління банківською діяльністю необхідно досліджувати з позицій можливості досягнення комерційними банками динамічного стану фінансової стратегії та підтримання оптимальної позиції на шкалі "прибуток-ризик". Такий підхід не є традиційним для вітчизняної школи фінансового управління комерційним банком, у розвинутих країнах він також недостатньо відпрацьований.

Аналізу основних аспектів забезпечення фінансової стратегії, фінансово-кредитних інституцій, зокрема банків, та їх ролі у ринковій економічній системі присвячені праці багатьох провідних вітчизняних та зарубіжних учених. У процесі дослідження були вивчені та узагальнені результати праць, авторами яких є українські вчені: М.Д. Алексеєнко, В.В. Вітлінський, О.Д. Василик, А.М. Герасимович, О.Д. Заруба, С.Ф. Голов, О.В. Дзюблюк, Б.С. Івасів, Т.Т. Ковальчук, І.М. Лазепко, В.П. Малюков, М.І. Мирун, А.М. Мороз, С.С. Осадець, А.А. Пересада, Д.В. Полозенко, Л.О. Примостка, М.Ф. Пуховкіна, К. Є. Раєвський, М.І. Савлук, В.І. Сушко, Р.І. Тиркало, В.М. Федосов, О.Л. Устенко, Р.І. Шіллер, В.А. Ющенко, О.І. Ястремський; західні економісти: Е. Альтман, К.А. Блумфілд, Є.Ф. Бріхем, Е. Белтенспергер, Б. Бухвальд, Е. Долан, П.Ф. Друкер, К. Кемпбелл, Т. Кох, Н.М. Марковіц, Р.С. Мертон, Ф. Мишкін, Е. Рід, П. Роуз, Дж. Сінкі, У. Харрісон,

Н. Фрідмен, Д.Л. Чессер; російські вчені: Л.Г. Батракова, В.В. Іванов, О.І. Лаврушин, Ю.С. Масленченков, Г.С. Панова, О.С. Стоянова, Є.Б. Ширинська, В.М. Усоскін, В.Е. Черкасов.

В умовах наслідків економічної кризи 2014 - 2018 рр. особливої актуальності набувають дослідження забезпечення фінансової стратегії комерційного банку, глибинних причин її порушення та механізму виникнення економічної кризи. Конструктивна роль таких досліджень полягає у їх спрямованості на розроблення цілісного підходу до оптимізації фінансового управління банками в умовах нестабільності і ризику, пошуку можливих шляхів досягнення динамічного стану фінансової стійкості та виходу на траєкторію стабільного зростання.

Комерційному банку в процесі діяльності постійно потрібно вирішувати дилему "прибутковість - ліквідність", від успішного вирішення якої багато в чому залежить його функціонування. Існування цієї проблеми зумовлене ризикованим характером здійснення багатьох банківських операцій. Суб'єктивні та об'єктивні чинники ринкового механізму суттєво впливають на банківську сферу, здійснюючи прямий чи непрямий вплив як на самі банківські установи, так і на клієнтів банку та його ділових партнерів. Надзвичайно високе значення банків в ефективно функціонуючій ринковій системі зумовлює такий стан справ, коли суспільство не ставитиме під сумнів платоспроможність та стабільність банківської системи, а депоненти та акціонери повинні мати повну впевненість у фінансовій стійкості свого банку.

Однак, незважаючи на значний обсяг вагомих наукових робіт з досліджуваних питань, можна констатувати, що саме цей напрям не знайшов достатнього висвітлення в теорії та практичних розробках. Методологічне та прикладне значення вказаної проблеми, а також необхідність вирішення ряду практичних питань обумовили *актуальність вибору теми даної роботи*, її цільову спрямованість та методи дослідження.

Таким чином, актуальність теми дипломного дослідження полягає в тому, що на сьогодні інтегральна методологія показників діяльності Національного банку України виявила свою неспроможність виявити реальні ознаки втрати банком

фінансової стійкості за рахунок ризикованої ресурсної (пасивної) та кредитної (активної) політики, а також відсутності необхідного обсягу зовнішніх реальних резервів на нейтралізацію ризиків банківської діяльності.

Предметом дипломного дослідження є теоретично-методичні засади формування міжнародної стратегії банку.

Об'єктом дипломного дослідження є процес формування міжнародної фінансової стратегії АБ «УКРГАЗБАНК».

Мета дипломного дослідження на основі аналізу системи інтегральних показників фінансової стратегії в комерційному банку і оцінка рівня ймовірності виявлення з їх допомогою тенденцій втрати банком фінансової стійкості, а також розробити пропозиції щодо підвищення рівня міжнародної стратегії ПАТ АБ «УКРГАЗБАНК».

Завданнями дипломної роботи є дослідження:

теоретичних питань забезпечення фінансової стратегії комерційного банку (об'єкт управління, показники, методи та принципи оцінювання);

фактичного рівня фінансової стратегії ПАТ АБ "Укргазбанк" за результатами діяльності у 2015 - 2018 роках;

основних пропонуємих напрямків підвищення рівня фінансової стратегії і ПАТ АБ "Укргазбанк" (рекапіталізація, технологія GAP-менеджменту управління грошовими потоками та ризиком в банківських операціях).

Методами дипломного дослідження є - структурний аналіз, первинні статистичні спостереження, групування та статистичний аналіз хронологічних рядів параметрів, побудова математичних моделей розрахункових алгоритмів в “електронних таблицях” та проведення аналітичного та прогнозного моделювання з використанням ПЕОМ.

Інформаційно-методологічними джерелами дипломного дослідження були Закони України, нормативно-інструктивні документи Національного банку України, монографії з питань банківської справи та банківської діяльності, статистична інформація по діяльності банківської системи України, опублікована Національним банком України та Асоціацією українських банків на Інтернет-

сайтах, фінансова звітність ПАТ АБ "Укргазбанк" за 2014-2017 роки, опублікована в поточних та річних звітах на офіційному Інтернет-сайті банку.

Таким чином, практична цінність запропонованої в науковому дослідженні в рамках завдань дипломного проекту методології управління фінансовою стійкістю банку з використанням GAP-менеджменту грошовими потоками банку полягає в обґрунтуванні дієвості пропонуємого методологічного інструменту для прийняття практичних заходів по виведенню ПАТ АБ "Укргазбанк" з кризового стану, який є наслідком як впливу загальної економічної кризи в світовій фінансово-кредитній системі, так і надмірної ризикованості політики управління ресурсними та кредитними грошовими потоками в банку з застосуванням тільки інтегральних показників фінансової стратегії банку.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МІЖНОРОДНОЇ ФІНАНСОВОЇ СТРАТЕГІЇ БАНКУ

1.1 Сутність та роль фінансової міжнародної стратегії банку в стабільності банківської системи України

Фінансова стратегія комерційного банку - це його спроможність з максимальною ефективністю і мінімальним ризиком реалізовувати свої функції на ринку незалежно від впливу внутрішніх та зовнішніх факторів [33].

Останні включають [33]:

Загальний економічний стан, що може впливати на вирішальні компоненти фінансової стратегії - доходи і витрати, особливо, за кредитними операціями. Це обсяги і капіталізація виробництва, ділова активність і фінансовий стан позичальників, стан платіжного балансу країни, інвестиційної сфери, масштаби тіньової економіки, ступінь бартеризації господарських зв'язків, залежність економіки та всієї фінансової системи від зовнішніх запозичень фінансових ресурсів;

Рівень соціально-політичної стабільності в країні, курс державної політики, у тому числі в соціальній сфері;

Ступінь розвитку банківського законодавства, особливо щодо питань повернення кредитів, сплати відсотків, процедури банкрутства та правового забезпечення кредитного процесу;

Стан фінансового ринку, що включає кон'юнктуру на грошовому ринку, тісно пов'язану з темпами інфляції та інфляційними очікуваннями, витратами на обслуговування державного боргу, рівнем доходності цінних паперів і наявністю чи відсутністю тиску з боку владних структур щодо здійснення кредитної емісії для погашення державного боргу або посилення податкового пресу, курсом національної валюти, а також ступенем податкового навантаження на банки і регулюванням та контролем з боку центрального банку.

Значення терміна "стратегія", як правило, досить часто трактується залежно від контексту, використання аналітичних методів та рівня систем, що розглядаються. Такий підхід характеризується відсутністю строгої обґрунтованості та чіткості визначень і досить часто стає причиною змішання понять і невизначеності категорій.

В економічній літературі немає єдиного підходу до визначення поняття фінансової стратегії комерційного банку. Нерідко його ототожнюють з такими економічними поняттями, як надійність, платоспроможність, ліквідність. Так, деякі автори стверджують, що фінансова стратегія банку визначається рівнем його ліквідності та платоспроможності [32]. Слід зауважити, що ліквідність комерційного банку характеризує механізм перетворення фінансових чи матеріальних активів у грошові кошти з метою своєчасного виконання зобов'язань, а платоспроможність визначається здатністю банку своєчасно і повністю виконати свої платіжні зобов'язання. Це дуже важливі складові, але врахування тільки їх під час визначення фінансової стійкості банку є, на нашу думку, недостатнім.

Інші фахівці стверджують, що стратегія банку залежить від збалансованості його активів і пасивів, якості кредитно-інвестиційного портфеля і кількості клієнтів [30]. Цей підхід викликає певні зауваження: по-перше, в ньому не враховуються такі важливі складові фінансової стратегії, як прибутковість, платоспроможність та ліквідність банку; по-друге, твердження, що фінансова стійкість банку залежить від кількості клієнтів, є недостатнім для пояснення цієї взаємозалежності (не враховується їх фінансовий стан).

В.П. Пантелєєв і С.П. Халява визначають фінансову стійкість як своєрідне перевищення доходів над витратами [66]. Твердження, що фінансова стратегія банку визначається рівнем його прибутку і сумою сплачуваних дивідендів, видаються дуже спірними. Безумовно, рівень прибутку є важливим узагальнюючим показником банківської діяльності, але для визначення фінансової стійкості потрібно знати за рахунок яких джерел його отримано і як він був розподілений. Ознакою фінансової стійкості насамперед є стабільність джерел доходу банку. Рівень дивідендів, що сплачуються, також не може бути показником

високоєфективної діяльності банку, незважаючи на його привабливість для акціонерів.

Ю.С. Масленченков ставить фінансову стратегію у залежність від відповідності діяльності банку нормативним узагальнюючим показникам, які синтезують характеристики економічних складових стійкості: обсяг і структура власних коштів, рівень доходів і прибутку, достатність капіталу, мультиплікативна ефективність власного капіталу, норма прибутку на власний капітал, ліквідність, створення доданої вартості банком [69]. До прихильників такого розуміння фінансової стійкості належить Р. Шіллер, автор книги "Фінансова стійкість комерційного банку та шляхи її зміцнення" [69]. На мою думку, фінансова стійкість не може визначатись тільки відповідністю діяльності банку нормативним узагальнюючим показникам, тому що останні слугують лише орієнтиром і нерідко неправильно розраховуються. Урахування обмеженої групи показників фінансової стійкості банку також є недостатнім і потребує розширення.

Н. Шелудько пропонує таке визначення фінансової стійкості: "Це динамічна інтегральна характеристика спроможності банку як системи трансформування ресурсів та ризиків повноцінно (з максимальною ефективністю та мінімальним ризиком) виконувати свої функції, витримуючи вплив факторів зовнішнього та внутрішнього середовища" [70]. Таке твердження непереконливе. По-перше, у ньому дається дуже вузьке визначення комерційного банку як системи. По-друге, незрозумілим є ставлення автора до показників платоспроможності та ліквідності і важливості їх для визначення фінансової стійкості.

Деякі автори роблять спробу визначити фінансову стійкість у межах певних показників [72]. Вони формують групу коефіцієнтів для оцінки фінансової стійкості комерційного банку на основі аналізу джерел його коштів, залежності від кредитів, розміру власних коштів відносно залучених та ін. Зазначений підхід викликає кілька зауважень. По-перше, вибір показників обмежується показниками, що характеризують переважно пасиви балансу банку без урахувань змін в активі. По-друге, автори на свій розсуд формують перелік показників та їх пріоритетність

за відсутності єдиних нормативних критеріїв, які характеризують фінансову стійкість комерційного банку.

Можна виділити низку суттєвих, на наш погляд, недоліків, притаманних розглянутим визначенням фінансової стійкості комерційного банку. По-перше, методологія і практика визначення фінансової стійкості ще не повною мірою охоплюють основні аспекти цього процесу у взаємозв'язку і взаємообумовленості, а система показників, які використовуються, являє собою зведення особистих відокремлених характеристик, часто не пов'язаних між собою, що суттєво ускладнює визначення і забезпечення фінансової стійкості комерційного банку. По-друге, недостатньо повно враховуються фактори, що формують стійкість комерційного банку. По-третє, недостатньо розроблені методологічні аспекти формування фінансової стійкості комерційного банку і відсутні методичні підходи до прогнозування фінансової стійкості шляхом розроблення бізнес-плану комерційного банку.

Одним із головних факторів розвитку економіки, реалізації і впровадження інвестиційних програм є кредитно-банківська система країни взагалі та комерційні банки зокрема. Злиття промислового і банківського капіталу у формі фінансово-промислових груп є основою розвитку економіки. Важливою якісною характеристикою кредитно-банківської системи має бути її стійкість. Досягти цієї якісної характеристики неможливо без забезпечення стійкості кожного окремого комерційного банку. Основна проблема стійкості комерційних банків пов'язана з нестабільною економікою України, яка робить тільки перші кроки у напрямку відкритого суспільства з метою знайти своє місце у світогосподарських відносинах. Ця проблема визначається насамперед стабільністю економічного середовища, яке оточує комерційний банк.

Таким чином, ринкова категорія "фінансова стратегія комерційного бан-ку" відображає фінансовий стан банківської установи в існуючому середовищі. Звідси можливо виділити основні параметри фінансової стратегії комерційного банку. До них належать: соціально-політична ситуація в країні, її загальноєко-номічний стан, стан фінансового ринку, внутрішня стійкість банківської установи (рис.1.1).

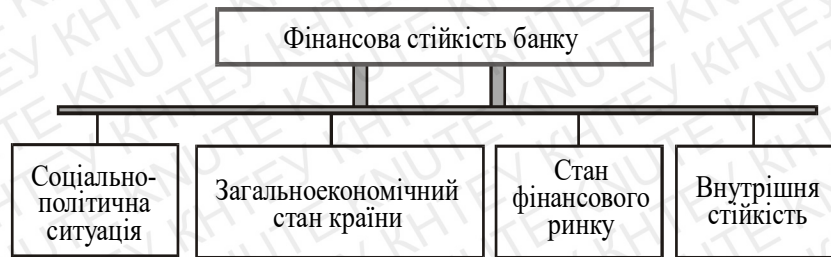


Рис.1.1 Основні параметри фінансової стійкості комерційного банку

Джерело: [48]

Соціально-політична ситуація в країні визначається рівнем соціальної стабільності в суспільстві, впливом опозиції, фінансово-економічною і соціальною політикою, політичною орієнтацією існуючого уряду. Загальноєкономічний стан виражається такими параметрами, як стан платіжного балансу країни, інвестиційний клімат, стан реального сектору економіки, масштаби тіньової економіки, рівень оновлення виробничих потужностей.

Стан фінансового ринку визначається попитом і пропозицією грошової маси, темпами інфляції та інфляційними очікуваннями, вартістю і графіком обслуговування державного боргу, рівнем доходності ринку цінних паперів, валютнообмінним курсом національної валюти, грошовою емісією, спрямованістю грошово-кредитної політики Національного банку України.

Внутрішня стійкість банківської установи включає в себе такі параметри: рівень банківського менеджменту, якість банківської стратегії, достатність капіталу, рівень професійної кваліфікації персоналу.

Виділені параметри фінансової стійкості комерційного банку дають змогу провести систематизацію і класифікацію факторів, що її формують.

Різноманітність факторів, що впливають на формування стійкості комерційного банку, різниця в характері, напрямках і формах їх виявлення викликають необхідність систематизації факторів. При цьому така систематизація актуальна, по-перше, як методологічний інструмент для дослідження фінансової стійкості; по-друге, як методологічна основа для виявлення кількісних залежностей

від факторів, що її формують, і побудови прогнозу розвитку; по-третє, урахування факторів необхідне під час розроблення конкретних пропозицій стосовно напрямків поліпшення стійкості.

На цей час систематизоване вивчення факторів, що визначають фінансову стійкість банку, проводиться недостатньо. Разом з тим нам видається можливим використовувати досвід, який є в економічній літературі, для систематизації факторів, що впливають на стійкість і надійність комерційного банку. Як справедливо відзначає Р. Шіллер, на сьогодні ще не вироблені чіткі критерії, за якими окремі фактори слід відносити до тієї чи іншої групи, ознаки диференціації цих груп, не існує чітких показників оцінки значущості цих факторів [69]. Класифікація факторів, що впливають на стійкість, повинна будуватись за різними напрямками і з урахуванням різних ознак.

Особливу увагу при цьому слід приділити виявленню екзогенних (зовнішніх) та ендогенних факторів (які залежать від функціонування самого банку) і визначити ступінь їх впливу на діяльність та стан комерційного банку. Одним з важливих факторів, що впливають на фінансову стійкість банку, є ситуація в економіці країни. При цьому важливо проаналізувати фактори макроекономічного і мікроекономічного рівнів. Так, необхідно враховувати інвестиційний клімат, стан платіжного балансу країни і рівень дефіциту державного бюджету. Податкова політика також істотно впливає на забезпечення фінансової стійкості банку. Потребують вивчення загальноекономічні фактори, до яких слід віднести такі, як зростання чи падіння виробництва, рівень зайнятості, криза платежів.

Важливе значення мають соціальні і політичні фактори. Причому в умовах подальшої соціальної і політичної стабілізації суспільства більш повне і послідовне врахування цих чинників повинно, з нашого погляду, відігравати зростаючу роль. Необхідно брати до уваги політику органів управління всіх рівнів, рівень життя, а також рівень довіри до банківського сектору.

Також важливо враховувати групу фінансових факторів, до яких входять: кредитна, процентна і валютна політика Національного банку, стан грошового ринку. Особливий вплив на стан грошового ринку чинить інфляція. В умовах

поступового зниження інфляції має місце істотне зменшення ринкових процентних ставок, що призводить до скорочення маржі і відповідно до падіння доходів банків. Це вимагає зміни структури банківських балансів у напрямку підвищення частки довгострокових активів.

Наведені міркування стосуються вивчення екзогенних факторів, що впливають на досягнення комерційним банком фінансової стійкості. Разом з тим слід враховувати також і ендогенні фактори, які залежать від функціонування самого банку. Таким чином, залежно від характеру впливу факторів на стан фінансової стійкості комерційного банку їх можна підрозділити передусім на дві групи: ендогенні та екзогенні. До останніх, у свою чергу, слід віднести: економічні, соціально-політичні та фінансові (див. рис.1.2).

До економічних факторів можуть бути віднесені: стан економіки, інвестиційний клімат, стан платіжного балансу країни, рівень дефіциту державного бюджету, податкова політика. До соціально-політичних факторів слід віднести такі: соціальну стабільність, стійкість уряду, політичну стабільність. Фінансові фактори - це стан грошового ринку, кредитна, процентна і валютна політика НБУ, величина його валютних резервів. До ендогенних факторів належать: адекватність капіталу банку, якість активів банку, рівень менеджменту, рівень рентабельності, ліквідність балансу банку, платоспроможність банку. Наведені фактори є загальними для всіх комерційних банків й істотно впливають на досягнення ними стану фінансової стійкості.

Звичайно, така класифікація факторів, що визначає фінансову стійкість банку, не претендує на повну завершеність. Так, у перспективі потрібен більш глибокий аналіз групування, а також класифікація факторів за іншими напрямками і з урахуванням інших ознак. Але вже така первісна класифікація факторів, які формують фінансову стійкість банку, дає змогу більш обґрунтовано виділити складові фінансової стійкості і запропонувати шляхи її досягнення.

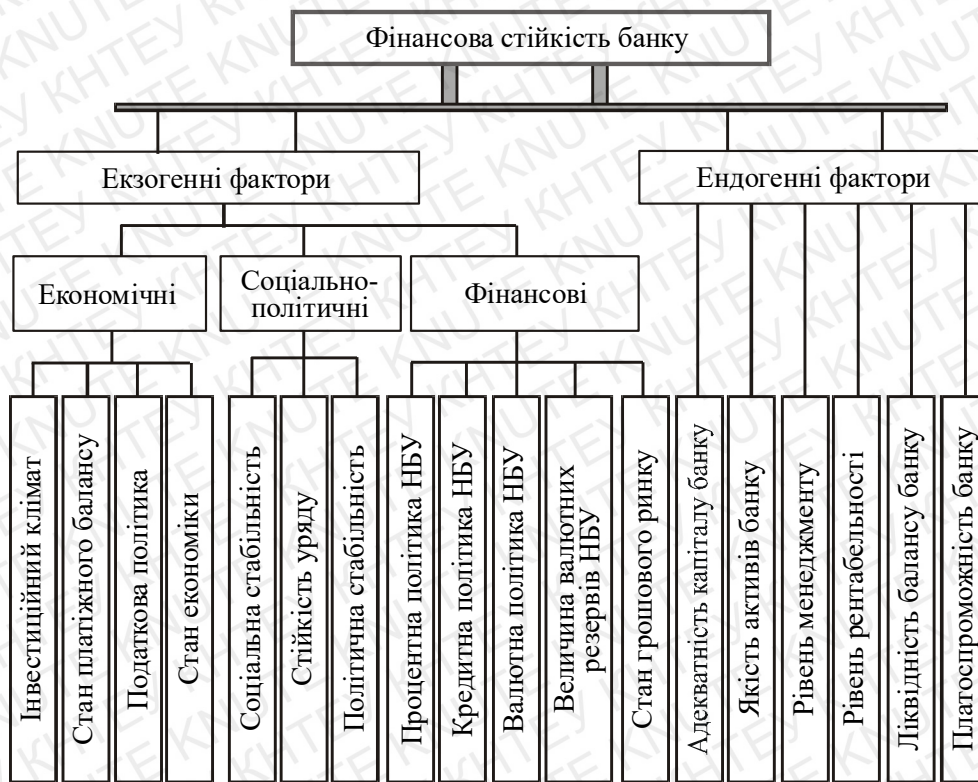


Рис.1.2 класифікація факторів, що формують фінансову стійкість комерційного банку

Джерело: [48]

Сучасний рівень економічних знань з цих питань характеризується існуванням великої кількості різнорідних на рівні парадигми теорій, методологічних підходів і прикладних рекомендацій. Інтегральна характеристика фінансової стійкості не може бути обмежена групуванням певних кількісних показників, оскільки це якісна категорія. Виходячи з цього можна дати таке визначення фінансової стійкості комерційного банку - це спроможність банку як системи трансформування банківських ресурсів (персоналу, фінансових ресурсів, активів, обладнання та інформаційних технологій) з максимальною ефективністю і мінімальним ризиком виконувати свої функції у ринковому середовищі попри вплив ендогенних та екзогенних факторів.

Щодо забезпечення фінансової стійкості банку необхідно виділити такі взаємопов'язані напрямки:

- стійкість капітальної бази;
- стійкість ресурсної бази;

організаційно-структурна стійкість банку;
комерційна стійкість банку.

Послідовно розглянемо складові фінансової стійкості комерційного банку.

Стійкість капітальної бази. Сукупність внесених засновниками та акціонерами власних коштів становить капітал комерційного банку. Обсяг зазначених коштів зростає у результаті ефективної банківської діяльності в процесі капіталізації прибутку, а також за рахунок додаткових внесків з боку учасників банку. Треба відзначити, що провідна роль капіталу в забезпеченні фінансової стійкості банку зумовлена його функціями.

По-перше, величина капіталу гарантує довіру клієнтів до банку, переконує вкладників у можливості відшкодування своїх коштів, що забезпечує уникнення ризику під час їх розміщення. Вона також гарантує потенційним позичальникам спроможність установи забезпечити попит на кредитні ресурси.

По-друге, на першому етапі в ролі стартових коштів, необхідних для будівництва чи оренди приміщень, установки банківського обладнання, наймання кваліфікованого персоналу є власний капітал у частині статутного фонду, сформованого засновниками банку. Без перелічених вище та інших витрат банківська установа не може розпочати свою діяльність. Для розроблення і розвитку нових перспективних напрямків діяльності банку, пов'язаних із розширенням обсягу послуг, упровадженням сучасних технологій тощо, які завжди супроводжують період зростання банку, виникає потреба у додатковому капіталі. Залучення додаткового капіталу дає банку змогу забезпечувати клієнтів банківськими послугами на сучасному рівні, посилити власні позиції на ринку.

По-третє, капітал є своєрідним буфером, який поглинає негативні результати, у тому числі збитки від поточної неефективної діяльності банку до вирішення його керівництвом проблем, що назріли. Таким чином, капітал захищає банк від банкрутства у разі несприятливої ситуації та непередбачених витрат.

Органи державного регулювання використовують капітал як принциповий регулятор діяльності банку в довгостроковій перспективі, за допомогою якого банку диктуються норми економічної поведінки. Органи нагляду зменшують

потенційну необхідність регулюючого втручання у діяльність банків, установлюючи кваліфікаційні розміри капіталу для різних банківських операцій. Резерви на покриття витрат за активними операціями комерційних банків належать до елементів власного капіталу. Збитки за кредитами - нормальне явище у банківській справі, а зменшення валового доходу на величину, необхідну для створення і підтримання резервів на покриття безнадійних боргів, є засобом урівноваження доходів та витрат. Не зовсім доречно ототожнювати збільшення резервів на випадок непогашення позик із зростанням банківського капіталу, наявність достатнього резервного капіталу має важливе значення для діяльності банку. На сьогодні вітчизняна практика формування резервів перебуває у процесі становлення. За умови запровадження вимоги про створення резервів для широкого кола активних операцій банків можливе вирішення проблеми віднесення резервів до основного капіталу.

Стійкість ресурсної бази є важливою складовою фінансової стійкості комерційного банку й охоплює такі аспекти:

- залежність діяльності банку від стану економіки країни в цілому;
- контроль галузевих (відомчих) фінансових потоків;
- ступінь інтегрованості у систему міжбанківських відносин;
- зміст і рівень співробітництва банку із суб'єктами ринкової інфраструктури (банками, клієнтами тощо);
- стабільність поповнення ресурсної бази банку;
- концентрація вкладів фізичних осіб у загальному обсязі пасивів банку;
- обслуговування коштів бюджету тощо.

Можливості формування ресурсної бази комерційного банку під впливом зрушень на макроекономічному та мікроекономічному рівнях, ситуації на грошово-кредитному ринку, структурних коливань у доходах юридичних та фізичних осіб і, як наслідок, змін у регулюванні банківської діяльності не залишаються стабільними. Функції управління активами та пасивами на практиці безпосередньо пов'язані між собою.

Структура джерел фінансування при цьому має бути адекватною структурі банківських активів, тобто певні види зобов'язань (пасиви) за розмірами та строками залучення повинні відповідати також за строками та обсягами елементам активів. Таким чином, збільшення затрат на покриття боргів та збитків за рахунок власного капіталу може бути наслідком зневажання цього важливого правила.

Залучення найдорожчих ресурсів для банку - міжбанківських кредитів повинно мати цільовий характер й бути спрямованим лише під уже визначену програму кредитування чи інвестування. Ситуація, що веде до зростання витрат та ставить під загрозу короткострокову ліквідність банку, виникає, коли міжбанківські кредити з метою виконання зобов'язань перед клієнтами використовуються для поповнення кореспондентських рахунків. Водночас деякі вітчизняні банки свій прибуток збільшували саме таким шляхом, тобто наданням короткострокових міжбанківських кредитів. І все ж таки, цей спосіб підвищення доходності може використовуватися лише за умов стабільної тенденції до зростання залишків коштів на розрахункових рахунках клієнтів та розширення депозитної бази банку. Отже, важливою умовою забезпечення фінансової стійкості банку є підтримання постійного балансу між потребами в ресурсах і можливостями їх придбання за принципом достатності. Тобто обсяг коштів, мобілізованих на грошово-кредитному ринку, має бути не меншим, але й не більшим, ніж потрібно для розміщення коштів у найприбутковіших операціях.

Доцільно розглянути ще один напрямок оптимізації структури пасивів балансу банку. Він пов'язаний із якісним удосконаленням уже існуючих видів обслуговування і пошуком варіантів модифікацій продуктів та послуг, які б не тільки задовольняли потреби клієнтів, а й сприяли освоєнню нових сегментів ринку банківських продуктів і послуг. Управління зобов'язаннями ускладнюється обмеженим розміром і вибором боргових інструментів, які банк може успішно розмістити серед вкладників у будь-який час. Вимоги щодо ліквідності та кредитного ризику, а також цінова конкуренція з боку інших банків обмежують управління активами і встановлення плати за користування ресурсами. Спрямованість менеджменту на підтримання структури коштів має велике

практичне значення. Вона забезпечує таке співвідношення власних та запозичених джерел коштів, яке дає змогу збільшити прибуток банку та підвищити його фінансову стійкість.

Організаційно-структурна стійкість банку - це адекватність структури банку обраній стратегії розвитку та ринковій кон'юнктурі. Організаційна структура, банківські операції та інші аспекти діяльності банку регламентуються структурно-функціональними нормами, які, у свою чергу, визначають організаційно-структурну стійкість банку. За результатами аналізу очевидної структурної суперечності між спеціалізацією та універсалізацією, проведеного фахівцями, можна робити висновок про накопичення пов'язаних між собою явищ, обумовлених унікальністю такого складного соціально-економічного об'єкта, як комерційний банк. Тому далі сучасний комерційний банк доцільно розглядати як систему.

В Україні зберігається імперативний характер впливу держави та її органів на діяльність комерційних банків. Лише великі банки, їх керівництво здатні впливати на економічну політику уряду. Малі ж та середні за розмірами комерційні банки не в змозі впливати на економічне оточення.

Отже, держава та її органи цілеспрямовано впливають на комерційний банк у частині його взаємовідносин із зовнішнім середовищем, ухвалюючи закони і встановлюючи нормативи, обов'язкові для виконання комерційним банком, що істотно впливає на його діяльність. Комерційний банк як суб'єкт взаємовідносин із зовнішнім економічним середовищем є об'єктом як цілеспрямованого впливу з боку держави, так і випадкового впливу за наявності у нього можливості самостійно визначити пріоритетність своїх дій і рішень на основі власних цілей діяльності. Таким чином, центральній проблемі функціонування комерційного банку можна дати таке визначення: це проблема забезпечення стійкості діяльності комерційного банку, тобто здатність виконувати свої функції з максимальною ефективністю та мінімальним ризиком, витримуючи при цьому зовнішній вплив.

В основі комерційної стратегії банку лежить розвиненість його зв'язків з іншими суб'єктами ринкової інфраструктури (рівень взаємовідносин з державою, з

іншими комерційними банками, з клієнтами, з дебіторами та кредиторами). Вона залежить від розмірів власного капіталу банку, інтенсивності зв'язків із ринком, потужності і стабільності кредитно-інвестиційного портфеля, характеру банківської експансії щодо розширення ринку банківських продуктів, широти міжбанківських зв'язків і довіри банків-партнерів.

1.2 Система показників міжнародної фінансової стратегії та стійкості та алгоритм їх розрахунку

Система показників фінансової стратегії та стійкості комерційного банку базується на наступних 4-х групах [23], змістовний опис яких наведений в подальших таблицях:

Показники фінансової стратегії банку, що базуються на структурі та достатності капіталу;

Показники фінансової стійкості банку, що базуються на структурі залучених та запозичених коштів;

Показники фінансової стратегії банку, що базуються на якості експлуатації активів (рентабельності активів) банку;

Показники фінансової стійкості банку, що базуються на динаміці окремих складових активів та пасивів банку;

Показники фінансової стійкості банку, що базуються на структурі та достатності капіталу складаються з наступних методологічних груп:

1. Нормативні показники НБУ [12]:

1.1 мінімального розміру регулятивного капіталу (Н1),

1.2 адекватності регулятивного капіталу/платоспроможності (Н2),

1.3 співвідношення регулятивного капіталу до сукупних активів (Н3);

2. Економічні показники, застосовуємі у світовій банківській практиці [25]

(табл.1.1):

коефіцієнт надійності;

коефіцієнт фінансового важеля;

коефіцієнт участі власного капіталу у формуванні активів;
 коефіцієнт захищеності дохідних активів власним капіталом;
 коефіцієнт мультиплікатора капіталу.

Таблиця 1.1

Алгоритм розрахунку й економічний зміст показників, що характеризують вплив власного капіталу на фінансову стійкість банку

Найменування показника	Алгоритм розрахунку за балансом	Економічний зміст показника визначає
Коефіцієнт надійності	$K_n = \left(\frac{K}{Z_k} \right)$	Співвідношення власного капіталу (K) до залучених коштів (Z_k). Рівень залежності банку від залучених коштів
Коефіцієнт фінансового важеля	$K_{фв} = \left(\frac{Z_k}{K} \right)$	Співвідношення зобов'язань банку (Z) і капіталу (K), розкриває здатність банку залучати кошти на фінансовому ринку
Коефіцієнт участі власного капіталу у формуванні активів - достатність капіталу	$K_{ук} = \left(\frac{K}{A_{заг}} \right)$	Розкриває достатність сформованого власного капіталу (K) в активізації та покритті різних ризиків
Коефіцієнт захищеності власного капіталу	$K_{зк} = \left(\frac{A_k}{K} \right)$	Співвідношення капіталізованих активів (A_k) і власного капіталу (K). Показує, яку частину капіталу розміщено в нерухомість (майно)
Коефіцієнт захищеності дохідних активів	$K_{зда} = \left(\frac{K - HA_d - Z_b}{A_d} \right)$, де HA_d - недохідні активи; A_d - дохідні активи; Z_b - збитки	Сигналізує про захист дохідних активів (що чутливі до зміни процентних ставок) мобільним власним капіталом
Коефіцієнт мультиплікатора капіталу	$K_{мк} = \left(\frac{A}{K_a} \right)$	Ступінь покриття активів (A) (акціонерним) капіталом (K_a)

Джерело: [48]

Показники фінансової стійкості банку, що базуються на структурі залучених та запозичених коштів складаються з наступних методологічних груп:

1. Нормативні показники НБУ [12]

1.1 Нормативи ліквідності: миттєва ліквідність (Н4), поточна ліквідність (Н5), короткострокова ліквідність (Н6).

1.2 Нормативи кредитного ризику: максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента (Н7), великих кредитних ризиків (Н8), максимального розміру кредитів, гарантій та поручительств, наданих одному інсайдеру (Н9), максимального сукупного розміру кредитів, гарантій та поручительств, наданих інсайдерам (Н10).

1.3 Нормативи інвестування: інвестування в цінні папери окремо за кожною установою (Н11), загальної суми інвестування (Н12).

2. Економічні показники ділової активності, застосовуемі у світовій банківській практиці [75] (табл.1.2):

У частині пасивів це:

коефіцієнт активності залучення позичених і залучених коштів;

коефіцієнт активності залучення строкових коштів;

коефіцієнт активності залучення міжбанківських кредитів;

коефіцієнт активності використання залучених коштів у дохідні активи;

коефіцієнт активності використання залучених коштів у кредитний портфель.

У частині активів це такі коефіцієнти:

коефіцієнт рівня дохідних активів;

коефіцієнт кредитної активності;

коефіцієнт загальної інвестиційної активності в цінні папери, асоційовані і дочірні підприємства (через пайову участь);

коефіцієнт (частка) інвестицій у цінні папери і пайову участь у дохідні активи;

коефіцієнт проблемних кредитів.

Таблиця 1.2

Алгоритм розрахунку і економічний зміст показників, що характеризують ділову активність банку

Найменування показника	Алгоритм розрахунку	Економічний зміст показника визначає
а) в частині пасивів		
Коефіцієнт активності залучення позичених і залучених коштів	$K_{зк} = \left(\frac{Зк}{П_{заг}} \right)$	Питома вага залучених коштів ($Зк$) у загальних пасивах ($П_{заг}$)
Коефіцієнт активності залучення міжбанківських кредитів	$K_{зМБК} = \left(\frac{МБК}{П_{заг}} \right)$	Питома вага одержаних міжбанківських кредитів ($МБК$) у загальних пасивах ($П_{заг}$)
Коефіцієнт активності залучення строкових депозитів	$K_{зд} = \left(\frac{Д_{стр}}{П_{заг}} \right)$	Питома вага строкових депозитів ($Д_{стр}$) у загальних пасивах ($П_{заг}$)
Коефіцієнт активності використання залучених коштів у дохідні активи	$K_{зда} = \left(\frac{Д_a}{Зк} \right)$	Співвідношення дохідних активів ($Д_a$) і залучених коштів ($Зк$)
Коефіцієнт активності використання залучених коштів у кредитний портфель	$K_{зкр} = \left(\frac{КР}{Зк} \right)$	Питома вага кредитного портфеля ($КР$) у залучених коштах ($Зк$)
Коефіцієнт активності використання строкових депозитів у кредитний портфель	$K_{дскр} = \left(\frac{КР}{Д_c} \right)$	Співвідношення кредитного портфеля ($КР$) і депозитів строкових ($Д_c$)
б) в частині активів		
Коефіцієнт дохідних активів	$K_{да} = \left(\frac{А_d}{А_3} \right)$	Питома вага дохідних активів ($А_d$) у загальних активах ($А_3$)
Коефіцієнт кредитної активності інвестицій у кредитний портфель	$K_{кра} = \left(\frac{КР}{А_3} \right)$	Питома вага кредитного портфеля ($КР$) у загальних активах ($А_3$)

Коефіцієнт загальної інвестиційної активності в цінні папери і пайову участь	$K_{ia} = \left(\frac{ЦПП}{A_3} \right)$	Питома вага портфеля цінних паперів і паїв (ЦПП) у загальних активах (A_3)
Коефіцієнт інвестицій у дохідних активах	$K_{ida} = \left(\frac{ЦПП}{A_d} \right)$	Питома вага інвестицій (ЦПП) у дохідних активах (A_d)
Коефіцієнт проблемних кредитів	$K_{шкр} = \left(\frac{КР_{пб}}{КР} \right)$	Питома вага проблемних (прострочених і безнадійних) кредитів ($КР_{пб}$) у кредитному портфелі в цілому ($КР$)

Джерело: [48]

Таблиця 1.3

Алгоритм розрахунку й економічний зміст показників, що характеризують ліквідність балансу банку

Найменування показника	Алгоритм розрахунку	Економічний зміст показника визначає
Показники ліквідності		
1. Коефіцієнт миттєвої ліквідності	$K_{мл} = \left(\frac{K_{кр} + K_a}{D} \right)$	Показує можливість банку погашати "живими" грошми з коррахунків і каси зобов'язання за всіма депозитами (D)
2. Коефіцієнт загальної ліквідності зобов'язань банку	$K_{зл} = \left(\frac{A_{заг}}{З_{заг}} \right)$	Характеризує максимальну можливість банку в погашенні зобов'язань ($З_{заг}$) всіма активами ($A_{заг}$)
3. Коефіцієнт відношення високоліквідних до робочих активів	$K_{свр} = \left(\frac{A_{вл}}{A_p} \right)$	Характеризує питому вагу високоліквідних активів ($A_{вл}$) у робочих активах (A_p)
4. Коефіцієнт ресурсної ліквідності зобов'язань	$K_{рл} = \left(\frac{A_d}{З_{заг}} \right)$	Характеризує забезпечення дохідними активами банку (A_d) його загальних зобов'язань ($З_{заг}$) і сповіщає про часткове погашення

		зобов'язань банку поверненнями дохідних активів
5. Коефіцієнт ліквідного співвідношення виданих кредитів і залучених депозитів (для визначення незбалансованої ліквідності)	$K_{\text{скзд}} = \left(\frac{KP}{D} \right)$	Розкриває, наскільки видані кредити (КР) забезпечені всіма залученими депозитами (Д) (чи є незбалансована ліквідність)
6. Коефіцієнт генеральної ліквідності зобов'язань	$K_{\text{глиз}} = \left(\frac{A_{\text{вл}} + A_{\text{м}}}{Z_{\text{заг}}} \right)$	Розкриває здатність банку погашати зобов'язання ($Z_{\text{заг}}$) високоліквідними активами ($A_{\text{вл}}$) та через продаж майна ($A_{\text{м}}$)

Джерело: [48]

Показники фінансової стійкості банку, що базуються на якості експлуатації активів (рентабельності активів) банку, розраховуються при аналізі системи фінансових коефіцієнтів.

Цей аналіз передбачає:

порівняння фактичної розрахункової величини фінансового коефіцієнта з його нормативним рівнем;

зіставлення коефіцієнтів даного банку з коефіцієнтами конкуруючих банків;

оцінка динаміки коефіцієнтів;

факторний аналіз динаміки коефіцієнтів.

У банківській практиці застосовуються різні показники прибутковості (рентабельності) банку. Найбільш широко використовуються такі [59]:

Коефіцієнти прибутковості комерційного банку.

$$ROA = \text{Дохід на активи} = \frac{\text{Прибуток після оподаткування}}{\text{Середні загальні активи}} \cdot 100\% \quad (1.1)$$

Оптимальне значення цього коефіцієнта дорівнює 1%. Він може використовуватись як коефіцієнт для оцінки діяльності керівництва банку.

$$ROE = \text{Дохід на капітал} = \frac{\text{Прибуток після оподаткування}}{\text{Середній капітал}} \cdot 100\% \quad (1.2)$$

Оптимальне значення цього коефіцієнта дорівнює середньоринковій ставці депозитів (20 - 22% для 2018 року).

Коефіцієнти ефективності діяльності банку.

$$\text{Чистий спред} = \frac{\text{Проценти отримані}}{\text{Позики}} \cdot 100\% - \frac{\text{Проценти сплачені}}{\text{Процентні депозити}} \cdot 100\% \quad (1.3)$$

Цей коефіцієнт повинен враховувати тільки процентні активи та процентні пасиви.

Таким чином, виключається вплив безпроцентних депозитів до запитання та невиконаних вимог резервування на отримані чисті процентні доходи, а також вплив процентних ставок на прибуток банку, що дає більш глибоке розуміння джерел прибутку банку. оптимальне значення цього коефіцієнта дорівнює 1,25%.

$$\text{Чиста процентна маржа} = \frac{\text{Процентні доходи} - \text{Процентні витрати}}{\text{Середні загальні активи}} \cdot 100\% \quad (1.4)$$

Оптимальне значення цього коефіцієнта дорівнює 4,5%. Він визначає здатність банку одержувати прибуток.

$$\frac{\text{Інший операційний дохід до загальних активів}}{\text{Інший операційний дохід до загальних активів}} = \frac{\text{Інший операційний дохід}}{\text{Середні загальні активи}} \cdot 100\% \quad (1.5)$$

Оптимальне значення цього коефіцієнта дорівнює 1%. Він показує залежність банку від непроцентних доходів (збільшення коефіцієнта свідчить про рівень диверсифікації).

$$\text{Чистий операційний дохід до загальних активів} = \frac{\text{Чистий процентний дохід} + \text{Інший операційний дохід}}{\text{Середні загальні активи}} \cdot 100\%. \quad (1.6)$$

Цей коефіцієнт відрізняється від коефіцієнта "дохід на активи" на величину непроцентних операційних витрат, сплачених податків та непередбаченого доходу (збитку).

$$\text{Посередницька маржа} = \frac{\text{Доходи від дохідних активів} + \text{Доходи від отриманих комісій і штрафів}}{\text{Усі фінансові активи}} - \frac{\text{Процентні витрати}}{\text{Усі фінансові пасиви}} \cdot 100\%. \quad (1.7)$$

Посередницька маржа визначається як різниця між вартістю залучення коштів та доходом за дохідними активами з урахуванням доходів від відповідних комісійних та зборів. Оптимальне значення цього коефіцієнта дорівнює 6,5%. Аналіз витрат на посередництво полягає в розкладанні непроцентних витрат на групи, що здійснюється шляхом оцінки кожної статті непроцентних витрат як відсотка загальних середніх активів. Загальний обсяг коштів, що йдуть на посередництво у вигляді відсотка до загальних середніх активів, є також показником ефективності діяльності банку.

Коефіцієнт мінімальної дохідної маржі:

$$\text{«Мертва точка» дохідності банку} = \frac{\text{Витрати на забезпечення функціонування банку} - \text{Інші доходи банку}}{\text{Активи, які приносять процентні доходи}} \cdot 100\% \quad (1.8)$$

"Мертва точка" дохідності дає змогу визначити мінімальний розрив у відсоткових ставках за активними і пасивними операціями, який покриває загальні витрати банку, але не приносить доходу. Вона встановлює мінімальний рівень дохідності, який необхідно витримувати банку під час проведення активних операцій для покриття його загальних витрат.

Одним із показників, який використовується для оцінки результативності політики банку, є коефіцієнт продуктивності праці ($K_{пр}$):

$$K_{пр} = \frac{\text{Непроцентні витрати}}{\text{Чистий процентний дохід} + \text{Інші доходи}} \quad (1.9)$$

Критеріальний рівень даного коефіцієнта становить біля 60%. Якщо банком управляють добре, то цей коефіцієнт знижується приблизно до 55%. Але зменшувати його до цього рівня вже небезпечно, тому що значну частку в чисельнику формули має заробітна плата банківських працівників, зниження якої призведе до втрати банком частини працівників, а слідом за цим і частки ринку [59].

Оскільки заробітна плата є найважливішою складовою витрат банку, то продуктивність праці працівників свідчить про ефективність його роботи.

Економія на заробітній платі через її скорочення (або через скорочення чисельності персоналу) може спричинити зниження якості і мотивації в роботі, а отже, й зниження ефективності роботи банку.

У банківській практиці застосовуються такі показники ефективності діяльності працівників банку:

$$\text{Чистий дохід на одного працівника} = \frac{\text{Прибуток після оподаткування}}{\text{Загальна чисельність працівників}}; \quad (1.10)$$

$$\text{Чистий дохід до витрат на утримання персоналу} = \frac{\text{Прибуток після оподаткування}}{\text{Витрати на утримання персоналу}}. \quad (1.11)$$

Алгоритм розрахунку й економічний зміст показників, що характеризують ефективність управління активами банку

Найменування показника	Алгоритм розрахунку	Економічний зміст показника визначає
I. Рентабельність за доходом		
1. Загальний рівень рентабельності	$K_1 = \frac{П_6}{Д_3}$	Розмір балансового прибутку (П ₆) на 1 грн доходу (Д ₃)
2. Окупність витрат доходами	$K_2 = \frac{Д_3}{В_3}$	Розмір доходу (Д ₃) на 1 грн витрат (В ₃)
3. Чиста процентна маржа	$K_3 = \frac{\text{Процентні доходи} - \text{Процентні витрати}}{\text{Середні загальні активи}} \cdot 100$	Розкриває рівень дохідності активів від процентної різниці
4. Чистий спред	$K_4 = \left(\frac{\text{Проценти отримані}}{\text{Позики надані}} \cdot 100 \right) - \left(\frac{\text{Проценти сплачені}}{\text{Підпроцентні депозити}} \cdot 100 \right)$	Розкриває рівень дохідності активів від процентних операцій
5. Інший операційний дохід	$K_5 = \frac{Д_i}{А_3}$	Свідчить про рівень дохідності активів (А ₃) від інших нетрадиційних послуг і доходів інших (Д _i)
6. "Мертва точка" прибутковості банку	$K_6 = \frac{В_n - Д_n}{А_3 - А_n}$	Показує мінімальну дохідну маржу для покриття всіх витрат, після чого банк починає заробляти прибуток
7. Продуктивність праці, грн	$K_7 = \frac{Д_3}{СП}$	Рівень доходу (Д ₃) на одного середньорічного працівника (СП)
II. Рентабельність по чистому прибутку		
8. Рентабельність активів, %	$K_8 = \frac{ЧП}{\bar{А}_{заг}}$	Рівень окупності чистим прибутком (ЧП) середньорічних активів у цілому ($\bar{А}_{заг}$)
9. Рентабельність дохідних активів	$K_9 = \frac{ЧП}{\bar{А}_д}$	Рівень окупності чистим прибутком (ЧП) середньорічних активів у цілому ($\bar{А}_д$)

10. Рентабельність загального капіталу	$K_{10} = \frac{\text{ЧП}}{\bar{K}_{\text{зар}}}$	Рівень окупності чистим прибутком (ЧП) середньорічного загального капіталу ($\bar{K}_{\text{зар}}$)
11. Рентабельність статутного фонду (акціонерного капіталу)	$K_{11} = \frac{\text{ЧП}}{K_a}$	Рівень окупності чистим прибутком (ЧП) середньорічного акціонерного капіталу (\bar{K}_a)
12. Рентабельність діяльності за витратами	$K_{12} = \frac{\text{ЧП}}{B_3}$	Рівень окупності чистим прибутком (ЧП) усіх витрат банку (B_3)
13. Продуктивність праці середньорічного працівника	$K_{13} = \frac{\text{ЧП}}{\text{СП}}$	Рівень чистого прибутку (ЧП) на одного середньорічного працівника (СП)

Джерело: [48]

Показники фінансової стійкості банку, що базуються на динаміці окремих складових активів та пасивів банку складаються з наступних.

1. Нормативні показники НБУ:

Норматив ризику загальної відкритої (довгої/короткої) валютної позиції банку (Н13) [12];

Рівень виконання обов'язкового резервування [16];

Рівень виконання резервування кредитних ризиків [15];

Рівень виконання резервування ризиків операцій з ЦП [14];

Рівень виконання резервування ризиків повернення дебіторської заборгованості [13];

Рівень виконання резервування валютних депозитів від нерезидентів та наданих валютних кредитів клієнтам, які не мають доходів в іноземній валюті [17], [18].

2. Економічні показники, які застосовуються в світовій практиці аналізу банківської діяльності [59]:

рівень витрат на створення резервів;
рівень використання створених резервів на списання безнадійної кредитної заборгованості та програшу в операціях з цінними паперами;

1.3 Методи проведення аналізу міжнародної фінансової стратегії та її забезпечення

В економічній літературі аналіз фінансової стійкості банку класифікується за різними ознаками [23]. Виходячи з періодичності проведення аналіз фінансової стійкості може класифікуватися таким чином: щоденний; щотижневий; місячний; квартальний; річний.

Залежно від спектра досліджуваних питань аналіз фінансової стійкості підрозділяється так:

повний, коли вивчаються всі аспекти діяльності банку, тобто зовнішні і внутрішні його зв'язки;

тематичний, коли розглядається тільки вузьке коло питань, що дає змогу виявити можливості поліпшення окремих напрямків діяльності комерційного банку.

За суб'єктами (користувачами) розрізняють аналіз:

внутрішній, тобто для внутрішнього користування (результати аналізу являють собою комерційну і банківську таємницю);

зовнішній, що проводиться на підставі фінансової і статистичної звітності органами державного нагляду, акціонерами, інвесторами, аудиторами.

За охопленням об'єктів, що досліджуються, аналіз класифікується так:

суцільний, коли досліджуються всі об'єкти для визначення усебічного фінансового стану банку;

вибірковий, коли вибирається один або кілька об'єктів дослідження для їх подальшого глибокого аналізу.

Залежно від мети і характеру аналізу розрізняють такі його види:

попередній - проводиться до здійснення якоїсь операції для обґрунтування управлінських рішень і планових завдань, прогнозування й оцінки очікуваного виконання плану, попередження небажаних результатів, а також для оцінки стану рахунків з метою виявлення можливості здійснення комерційним банком нових фінансових операцій;

оперативний - проводиться відразу після якої-небудь операції або у випадку зміни ситуації за короткий проміжок часу (добу, декаду тощо); здійснюється в процесі поточної роботи банку для оцінки дотримання нормативів ліквідності, норми обов'язкового резервування й інших показників;

підсумковий (заклучний) - проводиться за певний звітний період часу (місяць, квартал, півріччя, рік); його цінність полягає в тому, що діяльність банку вивчається комплексно і всебічно за звітними даними за відповідний період; цей вид аналізу застосовується для визначення ефективності діяльності комерційного банку за звітний період, оцінки його фінансового стану, а також виявлення резервів підвищення прибутковості;

перспективний - застосовується для прогнозування основних фінансових показників (капіталу, валюти балансу, обсягу кредитно-інвестиційного портфеля тощо) і результатів фінансової діяльності.

Залежно від об'єкта дослідження аналіз фінансової стійкості банку підрозділяється так:

функціональний - дає змогу виявити спеціалізацію діяльності комерційного банку, його місце в системі розподілу банківських послуг, форми і перспективи взаємодії з іншими контрагентами системи, а також оцінити ефективність і доцільність функцій, виконуваних банком; у результаті такого аналізу виявляються можливості підвищення прибутковості і ліквідності банківських операцій шляхом виключення неефективних (одночасно з'ясовується ступінь надійності і конкурентоспроможності банку);

структурний - проводиться за видами банківських операцій і дає змогу визначити склад і питому вагу економічних контрагентів за активними і пасивними операціями, а також структуру доходів, витрат і прибутку банку;

операційно-вартісний - завдяки цьому аналізу розширюється уявлення про прибутковість банку, вартість і рентабельність (або збитковість) конкретних операцій; він дає змогу оцінити значення кожного виду операцій у формуванні прибутку банку і розробити основні напрямки депозитно-кредитної політики за кожним контрагентом з метою максимізації прибутку.

Макроекономічний аналіз банку як одного з учасників фінансового ринку дає змогу визначити масштабність активно-пасивних операцій і банківського прибутку конкретного банку в загальному обсязі банківської системи країни, а також рівень участі комерційного банку або групи банків у формуванні грошо-вої маси, розподілі банківських послуг, регіональному розподілі кредитних ре-сурсів. Аналіз масштабності активно-пасивних операцій здійснюється шляхом порівняння масштабів конкретних видів операцій із середніми або абсолютними (максимальними і мінімальними) значеннями аналогічних показників по банківській системі в цілому.

У вітчизняній економічній літературі поки що немає єдиного підходу до аналізу фінансової стійкості комерційного банку. Немає навіть сталої думки щодо її змісту [33]. У цій ситуації особливої актуальності набувають дослідження забезпечення фінансової стійкості банку. Конструктивна роль таких досліджень полягає у їх спрямуванні на розроблення цілісного підходу до оптимізації управління банком.

У процесі комплексного аналізу фінансової стійкості необхідно використовувати таку методіку, яка найбільшою мірою сприятиме його ефективності. Під методикою проведення будь-якого аналізу слід розуміти сукупність способів, правил і заходів щодо найбільш доцільного виконання якої-небудь роботи [32]. В аналізі фінансової стійкості методика являє собою сукупність аналітичних способів і правил дослідження діяльності банку, спрямованих на дослідження різних об'єктів аналізу, які допомагають одержати найбільш повну оцінку фінансової стійкості і прибутковості банку, котра враховується його керівництвом у процесі прийняття управлінських рішень щодо вироблення подальшої стратегії розвитку банку.

Під методом у широкому розумінні наука розуміє спосіб дослідження свого предмета. Для проведення комплексного аналізу фінансової стійкості використовуються такі методи:

1. *Метод порівняння.* Передбачає зіставлення невідомого (досліджуваного) явища, предметів із відомими, вивченими раніше, із метою визначення їхніх спільних рис або відмінностей. За допомогою цього методу визначаються загальне і специфічне в економічних явищах, вивчаються зміни досліджуваних об'єктів, тенденції і закономірності їх розвитку. В аналізі фінансової стійкості порівняння (як основний або допоміжний метод) використовують для вирішення всіх його завдань. Можна виділити такі найбільш типові ситуації, коли використовується порівняння, і цілі, що при цьому досягаються:

зіставлення планових і фактичних показників для оцінки ступеня виконання плану;

зіставлення фактичних показників із нормативними, що дає змогу проконтролювати дотримання банком різних нормативів, установлених НБУ;

порівняння фактичних показників із показниками минулих років (звітних періодів) для визначення тенденцій розвитку як банку, так і економічних процесів, що впливають на його діяльність;

зіставлення показників банку, що аналізуються, з показниками інших банків-конкурентів для визначення позицій банку на фінансовому ринку за різними показниками фінансової діяльності;

зіставлення паралельних динамічних рядів для вивчення взаємозв'язків досліджуваних показників; наприклад, паралельно аналізуючи динаміку доходів і витрат, важливо, щоб доходи перевищували витрати, що позитивно впливає на прибутковість банку;

зіставлення різних варіантів управлінських рішень із метою вибору оптимального з них; наприклад, установлюючи процентну ставку за депозитами населення вибирають такий її рівень, який забезпечив би необхідний обсяг даного виду банківського ресурсу з урахуванням наявності достатніх можливостей для обслуговування вкладників;

зіставлення результатів діяльності до і після впровадження якогось нововведення; наприклад, витрати коштів на придбання (будівництво) офісу банку в центрі міста можуть компенсуватися залученням солідних клієнтів, що забезпечить банку збільшення залишків на розрахункових рахунках.

2. *Метод приведення показників у порівнянний вид.* Наприклад, щоб згрупувати усі видані банком кредити, необхідно привести їх суми в порівнянний вид (оскільки банк видає кредити як у національній, так і в іноземній валюті); для цього суми кредитів в іноземній валюті трансформуються в гривневий еквівалент шляхом множення на відповідний валютно-обмінний курс, і тільки після цього підсумовуються усі видані банком кредити (гривневі кредити і гривневі еквіваленти кредитів в іноземній валюті). Цей метод використовується також у разі порівняння фактичних показників із показниками попередніх періодів. Наприклад, в умовах інфляції складно проаналізувати динаміку показників без приведення їх у порівнянний вид. Для цього необхідно фактичне значення якогось вартісного показника розділити на індекс інфляції за даний період, і лише після цього отриманий показник можна порівнювати з показником минулого періоду.

3. *Метод використання абсолютних і відносних показників.* Абсолютні показники характеризують кількісні розміри наданих кредитів, залучених коштів, капіталу банку та ін., а відносні відбивають співвідношення яких-небудь абсолютних показників. Відносні показники виражаються у формі коефіцієнтів (за базу взято 1) або відсотків (за базу взято 100). До них відносять показники виконання плану, динаміки, структури (питома вага), ефективності та ін. Цей метод є одним із ключових в аналізі банківської стійкості. З його допомогою (через різні коефіцієнти) оцінюються показники ліквідності, платоспроможності, прибутковості банку.

4. *Метод групувань* дає змогу через систематизацію даних балансу розібратися в сутності аналізованих явищ і процесів. Під час аналізу фінансової стійкості застосовуються угруповання рахунків балансу з погляду виділення власних і залучених коштів, довго - і короткострокових кредитів, термінів активно-пасивних операцій (для розрахунку показників ліквідності), видів доходів, витрат і

прибутків. Статті можуть бути згруповані також за ступенем ліквідності, економічної сутності банківських операцій, рівнем прибутковості (за активом) і вартості (за пасивом).

5. *Балансовий метод* слугує головним способом для визначення співвідношень, пропорцій двох груп взаємозалежних і урівноважених економічних показників, підсумки яких мають бути тотожними. Цей метод допомагає зрозуміти економічний зміст функціонування банку. Правильно розуміючи ("читаючи") баланс банку, можна охарактеризувати його поточний фінансовий стан (через показники платоспроможності і ліквідності), а також ефективність активно-пасивних операцій (через показники прибутковості).

6. *Графічний метод*. Графіки являють собою масштабне зображення показників за допомогою геометричних знаків (ліній, прямокутників, кіл) або умовно художніх фігур і мають велике ілюстративне значення. Завдяки їм досліджуваний матеріал стає зрозумілішим.

7. *Метод табличного відображення аналітичних даних*. Результати аналізу звичайно подаються у вигляді таблиць. Це найбільш раціональна і зручна для сприйняття форма уявлення аналітичної інформації про досліджувані явища за допомогою цифр, розташованих у певному порядку. Аналітична таблиця являє собою систему суджень, виражених мовою цифр. Вона набагато виразніша і наочніша, ніж словесний текст. Показники в ній розташовуються в більш логічній і послідовній формі порівняно з текстовим викладом, займають менше місця, і пізнавальний ефект досягається набагато швидше. Табличний матеріал дає змогу охопити аналітичні дані в цілому як єдину систему. За допомогою таблиць легше простежуються зв'язки між досліджуваними показниками.

Відповідно до Закону України "Про Національний банк України" [2] та Закону України "Про банки і банківську діяльність" [1], Національний банк України (далі - Національний банк) для аналізу та контролю нормативного рівня стійкості комерційних банків банківської системи України "Інструкцією про порядок регулювання діяльності банків в Україні" встановив порядок визначення регулятивного капіталу банку та такі економічні нормативи, що є обов'язковими до

виконання всіма банками та визначають необхідну структуру активів та пасивів балансу з врахуванням рівня відповідного банківського ризику [12]:

1. Нормативи капіталу:
мінімального розміру регулятивного капіталу (Н1),
адекватності регулятивного капіталу/платоспроможності (Н2),
співвідношення регулятивного капіталу до сукупних активів (Н3);
2. Нормативи ліквідності:
миттєва ліквідність (Н4),
поточна ліквідність (Н5),
короткострокова ліквідність (Н6);
3. Нормативи кредитного ризику:
максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента (Н7),
великих кредитних ризиків (Н8),
максимального розміру кредитів, гарантій та поручительств, наданих одному інсайдеру (Н9),
максимального сукупного розміру кредитів, гарантій та поручительств, наданих інсайдерам (Н10);
4. Нормативи інвестування:
інвестування в цінні папери окремо за кожною установою (Н11),
загальної суми інвестування (Н12);
5. Норматив ризику загальної відкритої (довгої/короткої) валютної позиції банку (Н13).

Базою для розрахунку економічних нормативів Н2, Н3, Н7, Н8, Н11, Н12, Н13 є регулятивний капітал банку. Базою для розрахунку економічних нормативів Н9, Н10 є статутний капітал банку.

Одночасно, для підтримання необхідного рівня нормативної стійкості банків за рахунок створення зовнішніх та внутрішніх страхових резервів на компенсацію ризиків банківської діяльності, Національний банк впровадив нормативи резервування, викладені в наступних інструкціях та положеннях:

1. "Положення про порядок формування обов'язкових резервів для банків України" [16], яким впроваджений зовнішній високоліквідний резерв - щоденний обсяг коштів банку на кореспондентському рахунку в Національному банку - норматив обов'язкового резервування (установлений Національним банком у процентному значенні розмір обов'язкових резервів до зобов'язань щодо залучених банком коштів).

Об'єктом резервування є сума пасивів (склад залучених та запозичених зобов'язань), а за окремими активно-пасивними рахунками - пасивне сальдо за зведеним балансом банку.

2. "Положення про порядок формування та використання резерву для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями банків" [15], яким впроваджений внутрішній резерв банку за рахунок відрахування частини балансового прибутку на створення резерву компенсації ризиків неповернення частини коштів, вкладених банком в активні кредитні операції.

Об'єктом для цілей розрахунку резервів на покриття можливих втрат за кредитними операціями визначається чистий кредитний ризик (в абсолютних показниках) шляхом зменшення валового кредитного ризику, класифікованого за ступенями ризику, на вартість прийнятного забезпечення.

3. "Положення про порядок формування резерву під операції банків України з цінними паперами" [14], яким впроваджений внутрішній резерв банку за рахунок відрахування частини балансового прибутку на створення резерву компенсації ризиків неповернення частини коштів, вкладених банком в активні операції з цінними паперами.

4. "Положення про порядок формування і використання банками резерву для відшкодування можливих втрат від дебіторської заборгованості" [13], яким впроваджений внутрішній резерв банку за рахунок відрахування частини балансового прибутку на створення резерву компенсації ризиків неповернення частини коштів дебіторської заборгованості клієнтів та інших банків, які виникли в ході виконання банківських операцій.

5. "Правила резервування коштів за залученими уповноваженим банком депозитами і кредитами (позиками) в іноземній валюті від нерезидентів" [17], якими встановлений додатковий зовнішній резерв:

Банк зобов'язаний резервувати кошти за кожною операцією залучення депозиту, кредиту (позики) в іноземній валюті від нерезидента (далі - операція) у розмірі 20 відсотків від загальної суми операції.

Банк протягом періоду резервування зобов'язаний зберігати кошти, що резервуються, на кореспондентському рахунку Національного банку.

6. "Порядок резервування коштів за сформованими резервами за кредитними операціями в іноземній валюті з позичальниками, у яких немає джерел надходження валютної виручки" [18], яким встановлений додатковий зовнішній резерв:

резервування банками України (далі - банк) коштів на окремому рахунку в Національному банку України (далі - Національний банк) у сумі, що відповідає обсягу сформованого спеціального резерву за кредитними операціями в іноземній валюті з позичальниками, у яких немає джерел надходження валютної виручки

Висновки до розділу 1

Проведене наукове дослідження в рамках завдань дипломного проекту по оцінці методів забезпечення та контролю фінансової стратегії комерційних банків України на прикладі діяльності ПАТ АБ "Укргазбанк" за 2015 - 2018 рр. дозволяє зробити ряд наступних висновків:

1. Основними негативними наслідками економічної кризи для українських банків у 2017 - 2018 роках, які реалізовані як зниження фінансової стійкості в досліджуємому ПАТ АБ "Укргазбанк", є наступні:

- масовий відток депозитів підприємств та населення;
- відсутність коштів на міжбанківському ринку для поповнення ресурсів банку, дефіцит яких спричинений відтоком депозитів;
- падіння грошових валютних потоків експортної виручки клієнтів банку за рахунок різкого зниження світового попиту на експортну продукцію з України;

- різке зростання курсу іноземної валюти по відношенню до національної валюти та виникнення проблем для клієнтів, які отримують доходи в національній валюті (підприємства-імпортери та фізичні особи), по поверненню валютних кредитів в валюті, яку треба купити по новому курсу (зростання на 69%);

- масове неповернення кредитів та несплата відсотків фізичними особами при скороченні робочих місць, закритті виробництв та відсутності джерел доходів для погашення кредитів.

2. Виникнення в ПАТ АБ "Укргазбанк" класичної кризи "касового розриву", коли строковість ресурсної бази банку є коротше, ніж строковість активної бази операцій банку: частка короткострокових та середньострокових залучених депозитних ресурсів, а також вільна від вкладення в необоротні активи банку частка власного капіталу банку, були вкладені банком в довгострокові кредити; частка поточних та короткострокових залучених депозитних ресурсів були вкладені банком в короткострокові та середньострокові кредити; більша частка поточних вимог клієнтів та "миттєвих" кредитів за безпечувалась поточними надходженнями готівки на рахунки клієнтів та запозиченням коштів на міжбанківському короткостроковому ринку; при ажіотажі всі короткострокові та середньострокові депозити клієнтів були достроково відкликані та з строкових перемістились в поточні ("касові") вимоги до повернення; міжбанківський ринок не зміг задовольнити обсяги необхідних запозичень банками, оскільки у всіх банків одночасно виникли проблеми з ажіотажним попитом вимог на повернення готівкових коштів;

- іноземні міжбанківські ринки також не мають вільного обсягу готівкових коштів; всі кредити (активи до повернення) перемістилися з короткострокових та середньострокових у довгострокові (продовжані та неповерненні), тобто планова база короткострокових надходжень коштів до банків була практично ліквідована;

- падіння обсягів виробництва та закриття виробництв в Україні (криза попиту на продукцію) привела до різкого падіння надходження готівкових коштів на рахунки підприємств.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ МІЖНАРОДНОЇ ФІНАНСОВОЇ СТРАТЕГІЇ ТА ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ АБ «УКРГАЗБАНК»

2.1 Загальна оцінка результатів міжнародної фінансової стратегії банку

Відкрите акціонерне товариство Акціонерний Банк "Укргазбанк" є правонаступником ЗАТ "Інтергазбанк" та АТЗТ "Хаджибейбанк", зареєстрованого Національним Банком України 21 липня 1993 року (реєстраційний № 183).

ПАТ АБ "Укргазбанк" на сьогодні є однією з самих динамічних фінансових структур України, яка вже протягом п'ятнадцяти років успішно функціонує на ринку банківських послуг.

Національна мережа Банку станом на 01.07.2017 представлена 355 точками продажу для понад 18,000 та 600,000. Банк є Повноправним членом платіжних пластикових систем MasterCard (2000), VISA (2002) та UkrCard (2002).

Міжнародна довіра до банку характеризується запозиченнями на міжнародних ринках капіталу:

Грудень 2014 - \$16 млн. дебютний синдикований кредит

Липень 2015 - \$46 млн. синдикований кредит

Грудень 2016 - \$20 млн. синдикований кредит

Серпень 2017 - \$23 млн. синдикований кредит

Станом на 1 січня 2017 року ПАТ АБ "Укргазбанк" це:

4 473 працівників Банку;

279 структурних підрозділів, зокрема: 18 філій, Київська регіональна дирекція та 260 відділень по всій території України;

понад 620 тисяч емітованих платіжних карт міжнародних платіжних систем MasterCard WorldWide та Visa International.

понад 16 тис. клієнтів - юридичних осіб.

В табл.2.1 наведені результати аналізу ефективності вкладення коштів в акції ПАТ АБ "Укргазбанк". Як показує аналіз даних табл.2.1 дивідендна ставка

доходності акції перевищує 1000%, тобто акції банку у 2014 - 2017 року в докризовий період були інвестиційно привабливими.

Таблиця 2.1

**Динаміка, структура та ефективність експлуатації статутного капіталу
ПАТ АБ "Укргазбанк" за 2014 - 2017 роки**

№	Найменування статті	За 2014 р.	За 2015 р.	За 2016 р.	За 2017 р.
	Статутний зареєстрований, тис. грн. капітал	170 000	300 000	500 000	700 000
1.1	Число акцій - усього, з них (шт):	170000000	300000000	500000000	700000000
1.1.1	Простих акцій (шт)	169 522 922	299 522 922	499 522 922	699 522 922
1.1.2	Привілейованих акцій (шт)	477 078	477 078	477 078	477 078
1.1.3	Номінал 1 акції в грн.	0,01 (1 коп)	0,01 (1 коп)	0,01 (1 коп)	0,01 (1 коп)
	Несплачений зареєстрований статутний капітал	0	0	0	0
	Фактично сплачений зареєстрований статутний капітал, з них:	170 000	300 000	500 000	700 000
3.1	Число акцій - усього, з них:	170 000 000	300 000 000	500 000 000	700 000 000
3.1 1	Простих акцій (шт)	169522222	299522922	499522922	699522922
3.1 2	Привілейованих акцій (шт)	477 078	477 078	477 078	477 078
3.1 2	Розрахунковий рівень дивідендів на 1 просту акцію в грн.	0,097	0,10	0,28	0,37
3.1 4	Річна доходність акцій банку в%	970%	1000%	2800%	3700%
3.1 5	Рівень ризику фінансового важелю залучених та запозичених коштів відносно власного капіталу (раз)	10,02	8,35	10,09	10,23

Банківські послуги, які надає ПАТ АБ "Укргазбанк", розподіляються на наступні сегменти [80]:

- обслуговування корпоративних клієнтів;
- обслуговування приватних клієнтів;
- обслуговуванні інших комерційних банків.
- обслуговування корпоративних клієнтів.

Ефективна адаптація продуктового ряду до потреб клієнтів, орієнтація на комплексне обслуговування, гнучкість підходів до управління відносинами з клієнтами, швидке та адекватне реагування на зміни ринкової кон'юнктури стали складовими успішної реалізації стратегії розвитку корпоративного банкінгу в ПАТ АБ "Укргазбанк".

Наслідком цього є широке коло корпоративних клієнтів, серед яких підприємства різних галузей економіки України, у тому числі виробництва, послуг, оптової та роздрібно торгівлі, будівництва, небанківські фінансові установи. Серед клієнтів банку - ПАТ "Миронівський хлібопродукт", Корпорація "Індустріальна спілка Донбасу", ЗАТ "Єврокар", ПП "Кряж", ДП "Міжнародний аеропорт "Бориспіль", готелю "Дніпро", ПАТ трест "Київміськбуд-1" ім. М.П. Загороднього, ТОВ "М.І. Б.С. - Тревел", ЗАТ "Інформаційні комп'ютерні системи", ТОВ "Тез - Тур", АТЗТ "Самміт", ТОВ "Будівельно-комерційна фірма "Граніт", ЗАТ АСК "Інго Україна Життя" та багатьох інших відомих компаній.

Умови обслуговування постійно адаптуються банком до потреб корпоративних клієнтів і враховують такі фактори, як час обслуговування, швидкість проведення операцій, специфіка сплати банківських комісій тощо.

Корпоративних клієнтів є важливим напрямком діяльності Банку та локомотивом розвитку комплексних відносин з тими клієнтами, які потребують фінансування свого бізнесу.

Банк пропонує своїм Клієнтам з різноманітними умовами, у тому числі з можливістю поповнення, поповнення та часткового зняття коштів, ощадні (депозитні) сертифікати. Банк завжди готовий розробити індивідуальні умови залучення коштів з урахуванням специфіки бізнесу Клієнта.

На сьогодні, які реалізовані банком, дають змогу отримувати заробітну плату працівникам понад 1 600 підприємств та організацій, у тому числі ДП "Міжнародний аеропорт "Бориспіль", ПАТ "Миронівський хлібопродукт", ПАТ трест "Київміськбуд-1" ім. М.П. Загороднього тощо. Банк успішно обслуговує зарплатні проекти багатьох бюджетних установ, серед яких низка відомих вищих навчальних закладів, міністерств, відомств та їх структурних підрозділів.

Важливим напрямком діяльності Банку є обслуговування та фінансування експортно-імпорتنих операцій клієнтів. Свідченням довіри до Укргазбанку стало відкриття закордонними партнерами - провідними міжнародними банками та форфейтинговими компаніями - кредитних ліній під http://www.ukrgasbank.com/ukr/corporate/trade_financing, з використанням яких Банком активно фінансується закупівля імпортої спеціалізованої техніки, автомобілів та запасних частин.

Новим інструментом фінансування експортних операцій клієнтів стало фінансування за рахунок коштів Світового банку в рамках <http://www.ukrgasbank.com/ukr/corporate/financing> (ПРЕ-2), учасником якого Банк став в 2016 році.

Реалізуючи гасло "Гнучкість рішень", Банк пропонує корпоративним клієнтам індивідуальні умови обслуговування та високий рівень банківського сервісу, а широкий продуктивний ряд дає можливість Банку здійснювати повне комплексне обслуговування своїх Клієнтів.

б) Обслуговування приватних клієнтів

ПАТ АБ "Укргазбанк" надає приватним клієнтам широкий спектр конкурентноспроможних високотехнологічних банківських послуг:

Розрахунково-касове обслуговування фізичних осіб у національній та іноземних валютах.

Відкриває поточні та бюджетні рахунки в національній та іноземних валютах фізичним особам - суб'єктам підприємницької діяльності.

Залучення вільних коштів фізичних осіб на депозитні вклади.

Здійснює операції на ринку.

Послуги з перевезення готівки і цінностей.

Грошові перекази, у тому числі грошові перекази Western Union

Надання кредитів на споживчі цілі.

Купівля-продаж дорожніх чеків.

Надання в оренду індивідуальних банківських сейфів.

Відкриття платіжних карток Eurocard/MasterCard Standard, Eurocard/MasterCard Gold, Cirrus/Maestro, "Енергія", "Укркард".

Обмін валют.

Видача довідок на вивезення за межі України іноземної валюти та чеків, що виражені в іноземній валюті.

в) обслуговування банків

ПАТ АБ "Укргазбанк" пропонує банкам співробітництво за операціями купівлі/продажу готівкової валюти:

купівля/продаж готівкової іноземної валюти за безготівкову;

купівля/продаж готівкової національної валюти за безготівкову;

купівля/продаж готівкової валюти за безготівкову національну.

Крім того, для спрощення проведення взаєморозрахунків пропонується:

виконання заявок на умовах "TOD" (розрахунки "день в день");

можливість попередньої проплати зі значним зниженням комісії;

можливість видачі готівки без передоплати (під ліміт);

відкриття кореспондентських рахунків.

Згідно аналізу, проведеного Національним банком України, стан банківської системи України за результатами 2017 року на фоні розвитку наслідків економічної кризи характеризується наступними показниками [78]:

1. За станом на 01.01.2018 власний капітал банків склав 121,4 млрд. грн. або 13,1% пасивів банків.

2. Зобов'язання банків за станом на 01.01.2018 становили 805,8 млрд. грн.

Кошти фізичних осіб складають 213,2 млрд. грн., або 26,5% загального обсягу зобов'язань, кошти суб'єктів господарювання - 143,9 млрд. грн., або 17,9%.

Банки мають таку структуру коштів населення з точки зору строковості. Строкові кошти складають 175,2 млрд. грн., або 82,1% від загальної суми коштів населення, а кошти на вимогу - 38,1 млрд. грн., або 17,9%.

3. За станом на 01.01.2018 активи банків становили 927,2 млрд. грн.

Більшу частину загальних активів складають кредитні операції - 81,5%.

4. Доходи банків за 2018 рік склали 120,6 млрд. грн., в т. ч. процентні доходи становили 88,4 млрд. грн. (або 73,3% від загальних доходів), комісійні доходи - 19,6 млрд. грн. (16,2%). Витрати банків склали 110,9 млрд. грн., в т. ч. процентні витрати - 50,8 млрд. грн. (або 45,8% від загальних витрат), комісійні витрати - 2,2 млрд. грн. (2,0%).

Стан банківської системи України за результатами 1-го місяця діяльності у 2018 році характеризується наступними показниками впливу наслідків економічної кризи на діяльність банківської системи України [78]:

1). В стадії фінансового оздоровлення та введення зовнішнього управління (тимчасовий адміністратор) з боку Національного банку України знаходяться 7 комерційних банків, з них 3-банки ("Промінвестбанк", "Надра", "Укрпромбанк") належать до 1 групи найбільших системних багатофілійних банків України.

2). Зобов'язання банків за станом на 01.02.2018 становили 779,1 млрд. грн. та за 1-й місяць 2018 року знизились на - 26,7 млрд. грн.

3). Обсяг коштів фізичних осіб в банківській системі України знизився за 1-й місяць 2018 року на - 8,1 млрд. грн., обсяг коштів юридичних осіб знизився на - 9,8 млрд. грн.

4). За станом на 01.02.2018 активи банків становили 905,8 млрд. грн., за 1-й місяць 2009 року відток коштів з банківської системи України становить - 22,4 млрд. грн.

Станом на 01.05.2018 року динаміка загального погіршення стану банківської системи України характеризується наступними показниками:

1. За станом на 01.01.2018 власний капітал банків складав 121,4 млрд. грн. або 13,1% пасивів банків. За станом на 01.05.2018 власний капітал банків склав 119,8

млрд. грн. або 13,7% пасивів банків. Зменшення власного капіталу на погашення збитків діяльності за 4 місяця 2018 року склало - 1,6 млрд. грн.

2. Зобов'язання банків за станом на 01.01.2018 становили 805,8 млрд. грн. Зобов'язання банків за станом на 01.05.2018 становлять 753,7 млрд. грн. Відток залучених та запозичених коштів в банківській системі України за 4 місяці 2009 року склав - 52,1 млрд. грн., або - 6,46% від рівня 01.01.2009 року.

3. За станом на 01.01.2018 кошти фізичних осіб склали 213,2 млрд. грн., або 26,5% загального обсягу зобов'язань, кошти суб'єктів господарювання - 143,9 млрд. грн., або 17,9%.

За станом на 01.05.2018 кошти фізичних осіб складають 190,0 млрд. грн., або 25,2% загального обсягу зобов'язань, кошти суб'єктів господарювання - 119,3 млрд. грн., або 15,8%.

Відток залучених та запозичених коштів в банківській системі України за 4 місяці 2009 року склав:

- а) по фізичним особам - 23,2 млрд. грн., або - 10,88% від рівня 01.01.2009;
- в) по юридичним особам - 24,6 млрд. грн., або - 17,1% від рівня 01.01.2009;

4. За станом на 01.01.2018 активи банків становили 927,2 млрд. грн. За станом на 01.05.2018 активи банків становили 873,4 млрд. грн. Згорання активів за рахунок відтоку залучених та запозичених коштів, а також збитковості діяльності в банківській системі України за 4 місяці 2009 року склало - 53,8 млрд. грн., або - 5,8% від рівня 01.01.2018.

Станом на 01.01.2018 року (за 2017 рік) ПАТ АБ "Укргазбанк" продовжив утримання у першій 20-ти банків України по обсягам агрегатів валюти балансу і займає наступні рейтингові місця в банківській системі України [79] та відносні частки фінансів банківської системи України (рис. В.1 - В.9 додатку В):

- Обсяг валюти активів балансу - 14 803,3 млн. грн. (16 місце - 1,66%);
- Обсяг власного капіталу - 1 515,8 млн. грн. (19 місце - 1,227%);
- Обсяг статутного капіталу - 64,48 млн. євро (при нормативі більше 10 млн. євро);
- Обсяг поточних і строкових депозитів фізичних осіб -

5 481,6 млн. грн. (10 місце - 2,704%);

Обсяг поточних і строкових депозитів юридичних осіб -

2 405,6 млн. грн. (22 місце - 1,08%);

Обсяг балансового прибутку - 204,2 млн. грн. (10 місце - 2,74%);

Прибутковість статутного капіталу - 29,18% (11 місце);

Прибутковість активів балансу - 1,38% (27 місце);

Станом на 01.04.2017 року (за 1 квартал 2018 року) в діяльності ПАТ АБ "Укргазбанк" відчуються суттєві наслідки впливу економічної кризи, але банк продовжив утримання у першій 20-ти банків України по обсягам агрегатів валюти балансу і займає наступні рейтингові місця в банківській системі України [79] та відносні частки фінансів банківської системи України:

Обсяг валюти активів балансу - 12 495,8 млн. грн. (17 місце - 1,511%), тобто на протязі 1 кварталу 2018 року відток коштів валюти балансу банку становить (- 2,3 млрд. грн), тобто 17% обсягу валюти балансу;

Обсяг поточних і строкових депозитів фізичних осіб - 4 507,7 млн. грн. (10 місце - 2,704%), тобто на протязі 1 кварталу 2018 року відток коштів фізичних осіб в банку становить (- 0,975 млрд. грн);

Обсяг поточних і строкових депозитів юридичних осіб - 1 673,7 млн. грн. (27 місце), тобто на протязі 1 кварталу 2018 року відток коштів фізичних осіб в банку становить (- 0,73 млрд. грн);

Прибутковість статутного капіталу - становить 2,2%, тобто впала більш ніж в 14 раз у порівнянні з результатами 2018 року.

2.2 Аналіз показників структури та достатності фінансової спроможності банку

Основними показниками достатності власного капіталу банку є:

рівень іmobilізації власного капіталу в низько ліквідних основних засобах та нематеріальних активах.

рівень страхової імобілізації власного капіталу в ймовірних витратах на нараховані та несплачені витрати за користування депозитними ресурсами і неполучення банком нарахованих та неотриманих доходів по активним операціям банку.

Як показує аналіз, в ПАТ АБ "Укргазбанк":

весь обсяг статутного капіталу імобілізований в необоротних основних засобах та нематеріальних активах, тобто ліквідна вартість акцій банку забезпечена реальними основними засобами;

значна частка резервів банку, створених за рахунок прибутку банку також імобілізована в необоротних основних засобах та нематеріальних активах;

вартість основних засобів, які є у власності банку на ринку постійно зростає, що враховується як додатковий пасивний прибуток власного капіталу.

власних оборотних коштів у банку практично немає, тобто активні операції банку виконуються тільки за рахунок економічного важілю залучених та запозичених грошових коштів.

Норматив адекватності регулятивного капіталу Н2 (норматив платоспроможності) відображає здатність банку своєчасно і в повному обсязі розраховуватися за своїми зобов'язаннями, що впливають із торговельних, кредитних або інших операцій грошового характеру. Чим вище значення показника адекватності регулятивного капіталу, тим більша частка ризику, що її приймають на себе власники банку; і навпаки: чим нижче значення показника, тим більша частка ризику, що її приймають на себе кредитори/вкладники банку.

Значення показника адекватності регулятивного капіталу визначається як співвідношення регулятивного капіталу банку до сумарних активів і певних позабалансових інструментів, зважених за ступенем кредитного ризику та зменшених на суму створених відповідних резервів за активними операціями та на суму забезпечення кредиту (вкладень в боргові цінні папери) безумовним зобов'язанням або грошовим покриттям у вигляді застави майнових прав.

Певною проблемою ліквідності є гарантованість переведення власного капіталу, вкладеного в основні засоби банку, у ліквідну форму в строки, які

вимагають страхуємі активи банку, що є характерним для діяльності ПАТ АБ "Укргазбанк".

Очевидну хибність методології НБУ для умов економічної кризи 2016 - 2018 року дає практика - при розрахунку регулятивного капіталу банку необхідно з власного капіталу вираховувати від 50 до 70% коштів, імобілізованих не тільки в нематеріальні активи, але і в основні засоби, оскільки ця частина активів банку виявилася в умовах економічної кризи - неліквідною. Відповідно, 100% комерційних банків мають реальний показник Н2, який не відповідає нормативу (не менше 10%). Так для ПАТ АБ "Укргазбанк" величина Н2 за умов кризи 2018 року знаходиться на рівні 2,0 - 2,5%, що потребує негайного нарощування власного капіталу в 5-8 разів.

2.3 Дослідження показників кредитного ризику та складу портфелю активних фінансових операцій банку

Аналіз структури портфелю активних банківських операцій по розміщенню власних, залучених та запозичених коштів в джерелах ресурсів ПАТ АБ "Укргазбанк" станом на 01.01.2016, 01.01.2017, 01.01.2018, 01.04.2018, побудованої на графіках рис.2.9 - 2.12 показує, що ресурсна політика банку має наступну динаміку та структурні показники:

питома вага кредитів, наданих юридичним особам в валюті активів з рівня 34,6% (на 01.01.2016) зменшилась до рівня 32,71% (на 01.01.2017), зросла до рівня 36,77% (на 01.01.2018) та різко зростає до рівня 42,91% станом на 01.04.2018 за рахунок суттєвого росту неповернення та примусової пролонгації кредитів юридичним особам в банку;

питома вага кредитів, наданих фізичним особам в валюті активів з рівня 13,0% (на 01.01.2016) зросла до рівня 13,52% (на 01.01.2017), різко зросла до рівня 24,0% (на 01.01.2018) та продовжила зростання до рівня 26,49% станом на 01.04.2018 за рахунок суттєвого згортання кредитного портфелю банку за причиною масового відтоку коштів юридичних осіб;

питома вага наданих міжбанківських кредитів та коштів на коррахунках банків-нерезидентів в валюті активів з рівня 25,72% (на 01.01.2016) різко зросла до рівня 36,46% (на 01.01.2017), різко знизилась до рівня 22,82% (на 01.01.2018) та продовжила зниження до рівня 7,50% станом на 01.04.2018, тобто фактично залишилися тільки кошти на коррахунках банків-нерезидентів за рахунок практично повного згортання портфелю міжбанківського кредитування для повернення депозитних коштів клієнтам за причиною масового відтоку коштів юридичних та фізичних осіб;

питома вага коштів, імпобілізованих банком в основних засобах та НМА за рахунок власного капіталу в валюті активів з рівня 7,98% (на 01.01.2016) зменшилась до рівня 6,47% (на 01.01.2017), знизилась до рівня 6,07% (на 01.01.2018) та зросла до рівня 7,41% станом на 01.04.2018, тобто фактично весь обсяг статутного капіталу імпобілізований в необоротних активах банку, а в якості власного оборотного капіталу функціонують тільки кошти створених резервів та капіталізований прибуток минулих та поточного року діяльності банку;

питома вага коштів, вкладених банком в операції з комерційними цінними паперами, в валюті активів з рівня 10,36% (на 01.01.2016) різко знизилась до рівня 3,67% (на 01.01.2017), дещо зросла до рівня 4,56% (на 01.01.2018) та продовжила зростання до рівня 5,87% станом на 01.04.2018 за рахунок загального зниження обсягів валюти балансу активів банку;

питома вага негайних оборотних коштів банку в готівці каси та на коррахунку в НБУ в валюті активів з рівня 6,75% (на 01.01.2016) знизилась до рівня 4,76% (на 01.01.2017), додатково знизилась до рівня 3,52% (на 01.01.2018) та різко зросла до рівня 8,24% станом на 01.04.2018 за рахунок надання НБУ стабілізаційного кредиту банку та введення НБУ нових правил 2018 року резервування 20% частки валютних міжбанківських депозитів та кредитів на спец рахунку в НБУ банку.

Таким чином, за результатами проведеного аналізу за 2 роки кредитно-активна політика банку під впливом зовнішніх факторів та внутрішньої політики сформувала наступні результати:

банк використовує політику переважного короткострокового та середньострокового кредитування юридичних осіб, стримуючи розширення надання іпотечних довгострокових кредитів фізичним особам, оскільки депозитна залучена база депозитів має короткостроковий характер, а база оборотного власного довгострокового капіталу дуже обмежена;

для стабілізації наслідків ажіотажного відтоку залучених депозитів фізичних та юридичних осіб банк згорнув міжбанківське кредитування.

Висновки до розділу 2

. Єдиним виходом системи комерційних банків України із кризи є залучення довгострокових готівкових коштів в ресурсну базу джерел пасивів банку. Реальними шляхами такого залучення можуть бути:

- довгостроковий стабілізаційний кредит Національного банку України;
- додаткова емісія акцій банків та залучення готівкових коштів власного капіталу для покриття тимчасового "касового розриву" забезпечення поточних вимог клієнтів банку;
- довгострокова фінансова допомога інвесторів;
- довгострокова фінансова допомога нерезидентів - інвесторів;
- довгострокова фінансова допомога міжнародних фінансових фондів.

При реалізації цих шляхів відновлення фінансової стійкості на першому етапі в 4 кварталі 2017 року ПАТ АБ "Укргазбанк" отримав стабілізаційний кредит в 1,2 млрд. грн. від Національного банку України під заставу акцій статутного фонду, тобто фактично власність банку є закладеною в Національному банку України (беззаставні стабілізаційні кредити НБУ не надає за законом)

На другому етапі 13 березня 2018 акціонери Укргазбанку затвердили антикризову програму діяльності і ухвалили рішення про пропозицію державі увійти до акціонерного капіталу кредитно-фінансової установи при додатковій розширеній емісії акцій. При цьому весь обсяг додаткової емісії (5,5 - 7,0 млрд. грн) викупається державою, що при існуючому статутному фонді в 0,7 млрд. грн.

приводить до фактичного переходу ПАТ АБ "Укргазбанк" у власність держави Україна.

При проведенні детального аналізу динаміки показників діяльності ПАТ АБ "Укргазбанк" за 2015 - 2018 роки та пошуку причин недостатнього рівня фінансової стійкості банку виявлено:

- джерелами для видачі депозитних коштів клієнтам при згортанні ресурсної бази банку у 1 кварталі 2018 року було згортання обсягів міжбанківських активних операцій на суму 2,3 млрд. грн., що забезпечило згортання депозитної бази банку без банкрутства;

- ліквідний обсяг активів першої черги зріс в банку майже в 2 рази, перевищивши рівень 1 млрд. грн., що суттєво знижує доходність банку, але підвищує стійкість до форс-мажору кризи.

- весь обсяг статутного капіталу іммобілізований в необоротних основних засобах та нематеріальних активах, тобто ліквідна вартість акцій банку забезпечена реальними основними засобами;

- значна частка резервів банку, створених за рахунок прибутку банку також іммобілізована в необоротних основних засобах та нематеріальних активах;

- вартість основних засобів, які є у власності банку на ринку постійно зростає, що враховується як додатковий пасивний прибуток власного капіталу.

- власних оборотних коштів у банку практично немає, тобто активні операції банку виконуються тільки за рахунок економічного важливо залучених та запозичених грошових коштів.

- розраховані за інтегральною методологією НБУ рівні показників діяльності ПАТ АБ "Укргазбанк" у 2016 - 2017 роках відповідають всім нормативам фінансової стійкості, декларуваним НБУ.

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ МІЖНАРОДНОЇ ФІНАНСОВОЇ СТРАТЕГІЇ БАНКУ ПАТ АБ «УКРГАЗБАНК»

3.1 Рекапіталізація банку як засіб відновлення міжнародної фінансової стратегії банку в умовах наслідків економічної кризи

Основними негативними наслідками економічної кризи для українських банків, як і у випадку з ПАТ АБ "Укргазбанк", є наступні:

масовий відток депозитів підприємств та населення;
відсутність коштів на міжбанківському ринку для поповнення ресурсів банку, дефіцит яких спричинений відтоком депозитів;

падіння грошових валютних потоків експортної виручки клієнтів банку за рахунок різкого зниження світового попиту на експортну продукцію з України;

різке зростання курсу іноземної валюти по відношенню до національної валюти та виникнення проблем для клієнтів, які отримують доходи в національній валюті (підприємства-імпортери та фізичні особи), по поверненню валютних кредитів в валюті, яку треба купити по новому курсу (зростання на 69%);

зниження рівня промислового виробництва в Україні (за 4 місяці 2009 року обсяг промислового виробництва становить лише 61,7% від обсягу промислового виробництва за 4 місяці 2017 року), особливо зорієнтованого на експортну продукцію;

зниження внутрішнього попиту (особливо в будівництві), що є наслідком відсутності можливості у банків розширювати базу довгострокових іпотечних кредитів при масовому зменшенні поточної та короткострокової ресурсної бази;

масове неповернення кредитів та несплата відсотків фізичними особами при скороченні робочих місць, закритті виробництв та відсутності джерел доходів для погашення кредитів.

Таким чином, в ПАТ АБ "Укргазбанк" виникла класична криза "касового розриву", коли строковість ресурсної бази банку є коротше, ніж строковість активної бази операцій банку:

частка короткострокових та середньострокових залучених депозитних ресурсів, а також вільна від вкладення в необоротні активи банку частка власного капіталу банку, були вкладені банком в довгострокові кредити;

частка поточних та короткострокових залучених депозитних ресурсів були вкладені банком в короткострокові та середньострокові кредити;

більша частка поточних вимог клієнтів та "миттєвих" кредитів забезпечувалась поточними надходженнями готівки на рахунки клієнтів та запозиченням коштів на міжбанківському короткостроковому ринку.

Наслідками економічної кризи для банку стало наступне:

при ажіотажі всі короткострокові та середньострокові депозити клієнтів були достроково відкликані та з строкових перемістились в поточні ("касові") вимоги до повернення;

міжбанківський ринок не зміг задовольнити обсяги необхідних запозичень банками, оскільки у всіх банків одночасно виникли проблеми з ажіотажним попитом вимог на повернення готівкових коштів;

іноземні міжбанківські ринки також не мають вільного обсягу готівкових коштів;

всі кредити (активи до повернення) перемістилися з короткострокових та середньострокових у довгострокові (продлонговані та неповерненні), тобто планова база короткострокових надходжень коштів до банків була практично ліквідована;

падіння обсягів виробництва та закриття виробництв в Україні (криза попиту на продукцію) привела до різкого падіння надходження готівкових коштів на рахунки підприємств.

Тобто, єдиним виходом системи комерційних банків із кризи є залучення довгострокових готівкових коштів в ресурсну базу джерел пасивів банку. Реальними шляхами такого залучення можуть бути:

довгостроковий стабілізаційний кредит Національного банку України;

додаткова емісія акцій банків та залучення готівкових коштів власного капіталу для покриття тимчасового "касового розриву" забезпечення поточних вимог клієнтів банку;

- довгострокова фінансова допомога інвесторів;
- довгострокова фінансова допомога нерезидентів - інвесторів;
- довгострокова фінансова допомога міжнародних фінансових фондів.

При реалізації цих шляхів відновлення фінансової стійкості на першому етапі в 4 кварталі 2017 року ПАТ АБ "Укргазбанк" отримав стабілізаційний кредит в 0,5 млрд. грн. від Національного банку України під заставу акцій статутного фонду, тобто фактично власність банку є закладеною в Національному банку України (беззаставні стабілізаційні кредити НБУ не надає за законом)

Враховуючи подальше погіршення обстановки в банківській системі України у першому кварталі 2009 року, 02 березня 2009 Національний банк України своєю постановою увів кураторів в ПАТ АБ "Укргазбанк" (Київ). Куратори в комерційний банк введені у зв'язку з наданням йому значного обсягу рефінансування з боку Національного банку України [80].

На другому етапі 13 березня 2009 року відбулися позачергові загальні збори акціонерів (учасників) ПАТ АБ "Укргазбанк". За результатами зборів було прийнято ряд стратегічних рішень, що стосуються подальшої роботи банку.

Зокрема, акціонери Укргазбанку затвердили антикризову програму діяльності і ухвалили рішення про пропозицію державі увійти до акціонерного капіталу кредитно-фінансової установи при додатковій розширеній емісії акцій. При цьому весь обсяг додаткової емісії (5,5 - 6,0 млрд. грн) викупается державою, що при існуючому статутному фонді в 0,5 млрд. грн. приводить до фактичного переходу ПАТ АБ "Укргазбанк" у власність держави Україна.

Входження держави в капітал Банку забезпечить стабільність і надійність роботи кредитно-фінансової установи. У травні 2009 року спільним рішенням Кабінету Міністрів України та Національного банку України в рамках програми рекапіталізації 44,0 млрд. грн. участі держави у викупі акцій додаткової емісії 6-ти найбільших банків України в 2009 році з переходом їх під управління держави - пропозиція ПАТ АБ "Укргазбанк" затверджена до реалізації [80].

Одночасно банк прийняв антикризову програму, яка має три основні напрями [80]:

по-перше, це все та ж участь держави в капіталі. Даний крок - це додаткова гарантія для клієнтів того, що банк виконає всі свої зобов'язання перед ними.

по-друге, затверджений план з оптимізації витрат при збереженні незмінно-високого рівня обслуговування наших клієнтів.

по-третє, схвалена програма мінімізації банківських кредитних ризиків і реструктуризації кредитної заборгованості наших клієнтів. Розуміючи ту складну фінансову ситуацію, в яку потрапили позичальники, банк ухвалив рішення максимально йти назустріч клієнтам. Зокрема, йдеться про можливість конвертації валютних кредитів у гривневі, зниження процентної ставки, можливість погашати кредити по пільговому курсу, навіть по курсу НБУ.

Методологічною основою управління фінансовою стійкістю банку в умовах рекапіталізації є впровадження нових методів регулювання та контролю різночасових грошових потоків формування ресурсів (пасивів) банку та грошових потоків вкладення і повернення коштів банку в активні операції для отримання банківського прибутку.

3.2 Сучасна технологія GAP-менеджменту управління платоспроможністю та ліквідністю як показниками міжнародної фінансової стратегії банку

Сучасний світовий банківський досвід показує, що внутрішнє управління залученими коштами з точки зору рентабельності, процентного ризику та ризику ліквідності відбувається за допомогою наступних інструментів [52]:

- встановлення GAP-розривів по активам та пасивам;
- управління рівнем процентної маржі;
- встановлення мінімально допустимих процентних ставок по кредитним операціям та максимально допустимих ставок по залученню депозитів;
- встановлення позиційних лімітів по процентним активам і пасивам;
- управління на основі визначення операції активів та пасивів;
- управління за допомогою імітаційних моделей;

періодичне стрес-тестування.

Порядок управління процентним ризиком та ризиком ліквідності визначається відповідними положеннями та методиками, що затверджується цільовою стратегією строкового GAP-менеджменту в управлінні активами та пасивами банку

Стратегій управління відсотковим ризиком є дві: фіксація спреду та управління гепом. Оскільки прогнозів щодо динаміки ставок і варіантів реструктуризації балансу в банку може бути багато, в межах цих загальних стратегій банк може сформувати багато альтернативних сценаріїв, які аналізуються за допомогою прийомів імітаційного моделювання. *Стратегія фіксації спреду* передбачає максимальну збалансованість позицій за чутливими активами та зобов'язаннями, тобто нульовий геп. У такому разі маржа банку залишається стабільною, незалежною від коливань відсоткових ставок на ринку. У разі застосування стратегії фіксації спреду одержання підвищених прибутків унаслідок сприятливої кон'юнктури ринку стає неможливим, тоді як і додатний, і від'ємний геп дають таку потенційну можливість. Зате ця стратегія є найпростішою та досить надійною, адже вона не потребує ні точних прогнозів, ні складного аналітичного забезпечення.

Стратегія управління гепом має на меті отримання підвищених прибутків і передбачає свідомий ризик банку, а тому характеризується як агресивніша. У разі реалізації ризику маржа банку знизиться, що буде зумовлено підвищенням ставок за від'ємного гепу або зниженням ставок за додатного гепу. У процесі реалізації стратегії управління гепом необхідно досягти відповідності між видом гепу (додатний чи від'ємний) та прогнозами зміни напряму, швидкості й рівня відсоткових ставок. Очевидно, запорукою успіху цієї стратегії є наявність надійного прогнозу (або можливість отримати такий прогноз) і передбачуваність економічної ситуації. Якщо спрогнозувати зміну відсоткових ставок неможливо, наприклад, через нестабільність економіки або під час кризових періодів, набагато безпечнішою для банку буде стратегія фіксації спреду.

Зокрема вітчизняна практика засвідчує, що українські банки здебільшого віддають перевагу стратегії фіксації спреду, утримуючи незначний розрив між

активами і пасивами з однаковими термінами погашення. Водночас є очевидним, що повністю збалансувати активи і пасиви за строками неможливо (та й недоцільно), а тому проблеми, пов'язані з управлінням гепом, не втрачають своєї актуальності.

Основними параметрами управління є строки та обсяги активів і зобов'язань банку. Узгодження строків розміщення активів і залучення зобов'язань - один із методів, з допомогою якого банк фіксує спред і нейтралізує ризик зміни відсоткової ставки. Припускається, що всі відсоткові ставки і за активними, і за пасивними операціями змінюються з однаковою швидкістю в одному напрямі. Це припущення пов'язане з концепцією "паралельного зсуву" кривої дохідності.

Сутність прийомів УАП банку полягає у встановленні співвідношень між строками залучення та розміщення однакових за обсягом коштів.

Збалансований за строками підхід передбачає встановлення повної відповідності між термінами залучення та розміщення коштів. Такий прийом не максимізує, а стабілізує прибуток, мінімізуючи відсотковий ризик.

Незбалансований за строками підхід є альтернативним прийомом управління, який надає потенційні можливості одержання підвищених прибутків за рахунок зміни відсоткових ставок. Використання цього підходу базується на прогнозі зміни швидкості, напряму та величини відсоткових ставок на ринку. Згідно з незбалансованим підходом до управління, строки залучення коштів мають бути коротшими за строки їх розміщення, якщо прогноз свідчить про майбутнє зниження відсоткових ставок. І навпаки: строки виконання зобов'язань банку мають перевищувати строки за активами, якщо прогнозується зростання ставок. Це дає змогу максимізувати прибуток, але супроводжується підвищеним ризиком, пов'язаним із невизначеністю зміни відсоткових ставок. Якщо прогноз щодо відсоткових ставок не виправдається, банк може отримати збитки.

На вибір того чи іншого підходу до управління строками впливає багато чинників, таких як обрана банком загальна стратегія управління, надійність прогнозу зміни ринкових ставок, конкретна ситуація на ринку, можливості банку щодо залучення та розміщення коштів, схильність до ризику.

Тактика структурного балансування активів і пасивів може застосовуватись і щодо строків, і щодо обсягів залучених і розміщених коштів. Сутність підходу зводиться до намагання максимально наблизити обсяги активних і пасивних операцій, які мають однакові строки виконання. Інакше кажучи, банк щоразу намагається зупинити вибір на тому напрямі розміщення коштів, який дасть змогу повністю узгодити структуру активів і зобов'язань. Керуючись правилами структурного балансування, менеджер запропонує клієнтові кредит на таку саму суму і той самий строк, які передбачені умовами угоди, що слугує джерелом фінансування кредитної операції.

Узгодження строків вхідних і вихідних фінансових потоків використовується менеджментом банків паралельно з іншими прийомами управління відсотковим ризиком, оскільки на практиці узгодити всі позиції за строками та сумами майже неможливо. Здебільшого цей підхід застосовують щодо найбільших за обсягами операцій. Загалом методи структурного балансування є традиційним підходом до управління активами і пасивами банку для зниження відсоткового ризику. До переваг цієї групи методів можна віднести простоту та доступність, що особливо важливо для вітчизняних банків за браком інших можливостей, які надає розвинений фінансовий ринок. Недоліками є недостатня гнучкість, необхідність проведення реструктуризації балансу у зв'язку зі змінами ринкових ставок, брак достатнього простору для маневру. Вимога увідповіднення структури активів і пасивів перешкоджає повному врахуванню потреб клієнтів, коли йдеться про укладення кредитних і депозитних угод, потребує деякого часу і може стати неприйнятною для щоденного управління відсотковим ризиком. Проведення збалансованих операцій не завжди відповідає потребам банку, його планам на майбутнє, а іноді не вигідне з погляду витрат.

У процесі управління активами та зобов'язаннями для встановлення контролю над рівнем ризику відсоткової ставки оцінюється чутливість окремих статей і банківського балансу в цілому до відсоткового ризику. Індикатором чутливості балансу до відсоткового ризику є показник гепу (gap - розрив, дисбаланс). Для

визначення показника гепу всі активи і пасиви банку поділяють на дві групи - чутливі до змін відсоткової ставки та нечутливі до таких змін.

Актив чи пасив є чутливим до змін відсоткової ставки, якщо впродовж зафіксованого інтервалу він задовольнятиме принаймні одну з таких умов:

дата перегляду плаваючої відсоткової ставки потрапляє в межі зафіксованого часового інтервалу;

строк погашення настає в цьому інтервалі;

термін проміжної або часткової виплати основної суми настає в зафіксованому інтервалі;

зміна базової ставки (наприклад, облікової ставки НБУ), покладеної в основу ціноутворення активу чи зобов'язання, можлива або очікується впродовж цього самого часового інтервалу і не контролюється банком.

До нечутливих активів і зобов'язань належать такі, доходи та витрати за якими впродовж аналізованого періоду не залежать від зміни відсоткових ставок на ринку.

Показник гепу визначається як різниця між величиною чутливих активів і чутливих зобов'язань банку в кожному із зафіксованих інтервалів:

$$GAP(t) = FA(t) - FL(t), \quad (3.1)$$

де $GAP(t)$ - величина гепу (у грошовому виразі) в періоді t ;

$FA(t)$ - активи, чутливі до зміни відсоткової ставки в періоді t ;

$FL(t)$ - пасиви, чутливі до зміни ставки в періоді t .

Геп може бути додатним, якщо активи, чутливі до змін ставки, перевищують чутливі зобов'язання ($FA(t) > FL(t)$), або від'ємним, якщо чутливі зобов'язання перевищують чутливі активи ($FA(t) < FL(t)$). Збалансована позиція, коли чутливі активи та зобов'язання рівні між собою, означає нульовий геп. За нульового гепу маржа банку буде стабільною, незалежною від коливань відсоткових ставок, а відсотковий ризик - мінімальним. Проте одержати підвищений прибуток внаслідок сприятливої зміни відсоткових ставок на ринку за нульового гепу неможливо. І додатний, і від'ємний геп надають банку потенційну можливість отримати більшу

маржу, ніж у разі нульового гепу. Для визначення співвідношення чутливих активів і зобов'язань банку використовують коефіцієнт гепу - FGAP (t), який обчислюється як відношення чутливих активів до чутливих зобов'язань:

$$FGAP(t) = \frac{FA(t)}{FL(t)} \quad (3.2)$$

Якщо коефіцієнт гепу більший за одиницю, це означає, що геп додатний, якщо менший - геп від'ємний. Якщо коефіцієнт дорівнює одиниці, геп нульовий.

Головна ідея управління гепом полягає в тому, що величина та вид (додатний або від'ємний) гепу мають відповідати прогнозам зміни відсоткових ставок.

Правило управління гепом:

якщо геп додатний, то зі зростанням відсоткових ставок маржа банку зростатиме і, навпаки, у разі їх зниження маржа зменшуватиметься;

якщо геп від'ємний, то зі зростанням відсоткових ставок маржа банку зменшуватиметься, а з їх зниженням - збільшуватиметься.

Це означає, що для банку не так вже й важливо, як змінюються відсоткові ставки на ринку. Головне - щоб геп відповідав тому напрямку руху ставок, який забезпечить підвищення прибутку, тобто був додатним за підвищення ставок і від'ємним - за їх зниження.

Проте менеджменту банку потрібно пам'ятати, що потенційна можливість одержання додаткового прибутку супроводжується підвищеним рівнем відсоткового ризику. Якщо прогноз зміни ставок виявиться помилковим або не справдиться, то це може призвести до зниження прибутку і навіть до збитків. Отже, за наявності в банку додатного чи від'ємного гепу цілком реальною є і ймовірність одержання додаткових прибутків, і ймовірність фінансових втрат.

Тому геп є мірою відсоткового ризику, на який наражається банк упродовж зафіксованого часового інтервалу. Незалежно від того, додатний чи від'ємний геп має банк, що більша абсолютна величина гепу, то вищий рівень відсоткового ризику бере на себе банк і то більше змінюється його маржа.

Однак ані абсолютна величина гепу, ані коефіцієнт гепу не дають уявлення про те, яка частина активів чи пасивів банку залежить від зміни відсоткової ставки. Для контролю за рівнем відсоткового ризику використовують індекс відсоткового ризику.

Індекс відсоткового ризику дорівнює відношенню абсолютної величини гепу до працюючих активів і виражається у відсотках:

$$IR(t) = \frac{|KGAP(t)|}{A} \cdot 100, \quad (3.3)$$

де $IR(t)$ - індекс відсоткового ризику;

A - працюючі активи банку.

Індекс відсоткового ризику показує, яка частина активів (коли геп додатний) чи пасивів (коли геп від'ємний) може змінити свою вартість у зв'язку зі зміною ринкових ставок, а отже, вплинути на ринкову вартість усієї банківської установи. Індекс розраховується без урахування знака, оскільки і додатний, і від'ємний геп можуть призвести до збитків.

Через встановлення лімітів індексу відсоткового ризику банк може здійснювати контрольну функцію. Ліміт індексу визначає той рівень ризику відсоткової ставки, який банк вважає за доцільне на себе взяти. У практиці роботи закордонних банків ліміт індексу відсоткового ризику встановлюється зазвичай на рівні 20-25%, хоча твердих норм не існує.

Зміну маржі банку залежно від коливань ринкових ставок дає змогу оцінити модель гепу, яка описує залежність між цими показниками:

$$\Delta P(t) \approx (r_p - r) GAP(t), \quad (3.4)$$

де $\Delta P(t)$ - величина зміни процентної маржі банку (у грошовому виразі) впродовж періоду t ;

r_p, r - прогнозована та поточна ринкові ставки відповідно.

Збільшення чи зменшення процентної маржі залежить від знака гепу ("плюс" чи "мінус"), а також від того, зростатимуть чи спадатимуть відсоткові ставки на ринку.

Додатне значення $\Delta P(t)$ вказує на збільшення маржі і буде результатом підвищення ставок за додатного гепу або зниження ставок за від'ємного гепу. Від'ємне значення $DP(t)$ означатиме зниження маржі банку, зумовлене підвищенням ставок за від'ємного гепу або їх зниженням за додатного гепу.

З моделі гепу випливає, що величина змін у показниках прибутковості банку залежить і від темпів зміни відсоткових ставок, і від величини гепу, яку банк може регулювати на власний розсуд. Очевидно, з цих двох чинників точно виміряти можна лише внутрішній, тобто геп, тоді як зовнішній (ставки) можна тільки прогнозувати з певним рівнем імовірності.

Головне завдання менеджменту банку в процесі управління гепом - досягти відповідності між видом гепу та прогнозом зміни напряму, швидкості й рівня відсоткових ставок. Необхідною умовою управління гепом є наявність надійного прогнозу (або можливість одержати такий прогноз) і передбачуваність економічної ситуації.

Метод гепу дає змогу банку зважено керувати співвідношенням обсягів активів і зобов'язань банку, проте на практиці виникає необхідність одночасного управління і обсягами, і строками фінансових потоків банку. Для цього застосовують метод кумулятивного гепу.

Метод кумулятивного гепу дає змогу управляти співвідношенням чутливих активів і зобов'язань не лише у певний момент часу (статичний аналіз), а й водночас враховувати часовий компонент (динамічний аналіз). Зміст методу полягає в тому, що в кожному з інтервалів, на які поділено досліджуваний період (часовий горизонт), зіставляються чутливі активи та зобов'язання й обчислюється геп. Оскільки показник гепу тісно пов'язаний з конкретним часовим інтервалом, показників гепу буде стільки, скільки й часових інтервалів. Кумулятивний (нагромаджений) геп - це алгебраїчна сума (з урахуванням знака) гепів у кожному з часових інтервалів, на які поділено часовий горизонт. Для обчислення показника

кумулятивного гепу в кожному з інтервалів обчислюють алгебраїчну суму гепів за попередні періоди:

$$KGAP(T) = \sum_{i=1}^T GAP_i(t), \quad (3.5)$$

де $KGAP(T)$ - кумулятивний геп;

T - часовий горизонт; $i = \overline{1, T}$.

Показник кумулятивного гепу показує незбалансованість (різницю) між загальним обсягом чутливих активів і зобов'язань, які впродовж часового горизонту можуть бути переоцінені.

На рис.3.1 - 3.4 наведені результати аналізу величин гепу та кумулятивного гепу для сумарного гривневого еквіваленту в ПАТ АБ "Укргазбанк" станом на 01.01.2015, 01.01.2016 та 01.01.2017.

Порівняльний аналіз ефективності управління часовими GAP-розривами в короткострокових активах та пасивах ПАТ АБ "Укргазбанк" станом на 01.01.2015 - 01.01.2017 показує, що:

GAP-розрив для перевищення поточних вимог над поточними активами в банку з кожним роком зростає, тобто ризикованість діяльності при ажіотажному попиті на зняття коштів з поточних рахунків, який реалізувався у 4 кварталі 2017 року складалося в напрямку негативної тенденції;

при стрес-тестуванні ажіотажного попиту на повернення 680 млн. грн. поточних депозитів станом на 01.01.2017 року - перша частина в 45 млн. грн. може бути повернена через 7 днів, друга частина в 100 млн. грн. - через 32 дні, третя частина в 250 млн. грн. - через 93 дні, остання частина в 300 млн. грн - тільки через 365 днів.

для короткострокових активів та пасивів часткові (в періодах) гепи (розрив між активами та пасивами) та кумулятивний геп мають позитивний характер, тобто для надання короткострокових кредитів використовуються залишки коштів на поточних рахунках клієнтів та моментальні міжбанківські кредити, що є надто

ризиковою політикою управління GAP-розривами або свідчить про незастосування GAP-аналізу при управлінні строковістю повернення активів та пасивів;

джерелами довгострокових активних операцій (більше року) є депозитний пул в 700 млн. грн. із строком повернення через 1 рік, що є ще однією "міною" ризику довгострокового управління строками повернення активів та пасивів, оскільки аналіз часового ряду показує, що джерел для накоплення та повернення пасивного пулу зобов'язань через рік у банку немає, тож бо кошти повинні бути додатково залучені на міжбанківському ринку чи при додатковій емісії акцій ПАТ АБ "Укргазбанк".

Внаслідок впливу економічної кризи на банківську систему України реалізувалися ризики втрати фінансової стійкості банків, які мають короткостроковий депозитний портфель та довгостроковий кредитний портфель (ажіотажний попит на зняття коштів з поточних та короткострокових депозитів у кінці 2017 року в ПАТ АБ "Укргазбанк" і проблеми з поверненням короткострокових коштів, вкладених в довгострокові операції кредитування).

3.3 Технологія управління імунізацією балансу та спредом як захід забезпечення прибутковості, рентабельності як елементів міжнародної фінансової стратегії банку

Одним із методів УАП є управління інвестиційним горизонтом фінансових інструментів. Аналіз інвестиційним горизонтом покладено в основу такого методу зниження відсоткового ризику, як портфельна імунізація (*portfolio immunization*). Теорія портфельної імунізації та основні прийоми її практичного застосування вперше були сформульовані Ф.М. Редінгтоном 1952 року [53].

Теоретичні положення портфельної імунізації були свого часу сформульовані і зараз здебільшого розглядаються як інструменти загального інвестиційного аналізу, тобто стосуються будь-яких інвестиційних портфелів. У найширшому сенсі імунізацією портфеля називають підбір і включення до портфеля таких фінансових інструментів, які мінімізують його чутливість до зміни відсоткових

ставок на ринку. Іншими словами, імунізацію можна трактувати як нечутливість портфеля до коливань відсоткових ставок на ринку.

Щодо банківської діяльності зміст цього методу зниження відсоткового ризику полягає в підборі та включенні до складу банківських портфелів таких фінансових інструментів, які дають змогу мінімізувати чутливість різниці між вартістю активів і зобов'язань банку до зміни відсоткових ставок на ринку, а отже, захищають банківський капітал від впливу відсоткового ризику. Це означає, що переоцінка активів і зобов'язань, які змінюють свою вартість за зміни відсоткових ставок, відбувається у встановленому порядку. Однак відповідно підібрана структура балансу дає змогу досягти того, щоб результати переоцінки однаково відобразилися на вартості обох сторін балансу і не мали негативного впливу на капітал банку. Таким чином, у процесі переоцінки підсумок (валюта) балансу може збільшитись або зменшитись, але за умови створення імунізації вартість капіталу банку залишиться стабільною. Отже, метою імунізації є захист балансу банку від будь-яких змін ринкових відсоткових ставок упродовж певного зафіксованого періоду (планового горизонту).

Головне завдання в процесі імунізації банківського балансу полягає в підборі такої комбінації активів і пасивів, яка дає змогу балансу в цілому стати нечутливим до змін ринкових ставок. Окремі статті балансу залишаються чутливими до зміни параметрів ринку, але результати переоцінки активів і зобов'язань взаємно погашаються. Дібравши склад і структуру балансових статей так, щоб середній строк погашення активів приблизно збігався із середнім строком погашення зобов'язань, банк може захиститися від негативного впливу ризику зміни відсоткових ставок.

Оскільки методика портфельної імунізації передбачає зниження чутливості фінансових інструментів до впливу відсоткового ризику, виникає потреба у вимірюванні такої характеристики, як чутливість. Показником, який найчастіше застосовують для цього, є середньозважений строк погашення фінансового інструменту - дюрація. Дюрація фінансових інструментів обчислюється за формулою Ф. Макуолі і є відношенням приведеної вартості суми всіх очікуваних

потоків доходів за цінним папером, зважених за часом надходження, до його ринкової ціни.

Практична реалізація методики імунізації передбачає розрахунок дюрації всіх надходжень грошових коштів за активами та всіх виплат за пасивними операціями банку, які направляються вкладникам, кредиторам і акціонерам банку. Оскільки вартість активів перевищує вартість зобов'язань на величину капіталу банку, то співвідношення між дюрацією активів і зобов'язань банку в задачі управління GAP-розривами описують за допомогою моделі [41]:

$$D_A(t) = D_L(t) * \frac{L(t)}{A(t)} \quad (3.6)$$

де D_A - зважений за вартістю надходжень строк погашення (дюрація) активів; D_L - дюрація зобов'язань; L - загальний обсяг зобов'язань; A - обсяг активів.

Відношення зобов'язань до активів має бути меншим за одиницю, тому із співвідношення випливає, що дюрація портфеля активів має бути коротшою за дюрацію портфеля зобов'язань. Це означає, що незалежно від напрямку зміни відсоткових ставок активи банку мають переоцінюватися швидше, ніж зобов'язання.

Аналогічно до моделі гепу в процесі управління інвестиційним горизонтом банк може застосувати дві альтернативні стратегії - імунізації балансу (мінімізація ризику) та управління дюрацією (максимізація прибутку). За реалізації стратегії імунізації приведена вартість банківських активів урівноважує приведену вартість банківських зобов'язань. Це практично повністю захищає банк від фінансових втрат внаслідок коливань ринкових ставок. Добір дюрації портфельів, тобто всієї сукупності балансових позицій, утворює макрохедж лише в тому разі, коли приведена вартість активів дорівнює приведеній вартості зобов'язань. Ситуація, коли активи і пасиви банку повністю збалансовані і за середньозваженими строками погашення, так і за приведеними вартостями, створює імунізацію балансу

і означає захист від будь-яких змін відсоткових ставок у межах планового горизонту, який за тривалістю дорівнює дюрації.

Якщо ж банку з якоїсь причини не вдалося досягти імунізації балансу, то коливання ринкових ставок відобразатимуться на вартості його активів і зобов'язань, адже згідно з міжнародними стандартами бухгалтерського обліку монетарні статті (а їхня питома вага в банківському балансі становить понад 90%) мають переоцінюватися у зв'язку зі зміною ринкових цін. У такому разі реалізується стратегія управління дюрацією. Банк наражається на відсотковий ризик, але водночас має потенційну можливість отримання підвищених прибутків.

Що більша різниця між дюрацією активів і дюрацією зобов'язань банку, то чутливішою до коливань відсоткових ставок на ринку буде чиста вартість банківської установи, тобто величина акціонерного капіталу. За умови, коли дюрація зобов'язань суттєво коротша порівняно з дюрацією портфеля активів, капітал банку зростатиме зі зниженням ринкових ставок і зменшуватиметься з їх підвищенням.

Отже, загальне правило управління відсотковим ризиком залишається незмінним:

за наявності додатного розриву між дюраціями активів і зобов'язань ($D_A > D_L$) вартість капіталу зростатиме в разі підвищення ставок на ринку і зменшуватиметься зі зниженням відсоткових ставок;

якщо розрив від'ємний ($D_A < D_L$), підвищення ставок призведе до скорочення капіталу, а їх зниження - до збільшення капіталу.

У процесі практичного застосування розглянутого підходу до управління балансом банку виникає кілька проблем. Одна з них пов'язана з тим, що з плином часу дюрації окремих фінансових інструментів змінюються, причому не-синхронно. Як наслідок, обчислені значення дюрацій можна визнати надійними тільки в коротких часових інтервалах, коли ринкова дохідність не може суттєво змінитися. Отже, модель імунізації банківського балансу, побудована сьогодні, можливо не відповідатиме завтрашнім потребам банку.

Інша проблема полягає в тому, що теорія імунізації, втім, як і будь-яка інша теоретична концепція, ґрунтується на певних припущеннях, що не завжди існують у реальному житті. Зокрема одне із них зводиться до того, що і короткострокові, і довгострокові ставки відсотка характеризуються однаковою чутливістю, хоча насправді короткострокові ставки чутливіші і змінюються швидше.

Ці проблеми вирішуються в процесі автоматизації обчислювальних процедур. Впровадження відповідних програмних продуктів дає змогу банку частіше проводити перерахунок дюрації з урахуванням кон'юнктури ринку і у відповідний спосіб корегувати окремі портфелі та баланс у цілому.

Для дослідженої картини часових GAP-розривів в строках та сумах повернення в банк розміщених активів та повернення банком залучених у клієнтів депозитів в ПАТ АБ "Укргазбанк" ефективними інструментами імунізації балансу можуть бути запропоновані наступні:

короткове рефінансування довгострокової іпотечної заборгованості випуском іпотечних облігацій під іпотечні закладні, отримані від клієнтів при видачі іпотечних кредитів;

додаткова емісія акцій банку як відкритого акціонерного товариства та отримання поточних готівкових коштів (активів) під акції, за якими виплата дивідендів наступить тільки через 1 рік, а ринковий курс акції ПАТ АБ "Укргазбанк" за станом результатів 2017 року становить не менше 150 від номіналу, тобто масового повернення в банк акцій додаткової емісії не очікується.

Висновки до розділу 3

Як показав проведений аналіз даних станом на 01.01.2015 та 01.01.2016 ПАТ "Укргазбанк" працював в режимі інтегральної збалансованої безризикової "нульової" валютної позиції, тобто сумарний повалютний обсяг активів практично дорівнював суммарному повалютному обсягу зобов'язань банку. Інтегральний валютний ризик був мінімізований на рівні баланса.

Станом на 01.01.2017 ПАТ "Укргазбанк" почав активно працювати в режимі інтегральної незбалансованості валютної позиції, при цьому повалютний балансовий ризик (обсяг активів мінус обсягу зобов'язань банку) досяг значних величин:

- "коротка" валютна позиція по EUR становила 272,6 млн. грн. (гривневий еквівалент);
- "довга" валютна позиція по USD становила 221,9 млн. грн. (гривневий еквівалент);

Тобто банк перевів залучені депозити в EUR, які не користувались попитом в активних операціях в долари США (USD) та гривню (UAH), після чого розмістив їх у кредитні операції (видача довгострокових іпотечних кредитів в населенню), таким чином подвоївши ризики:

- курсовий ризик втрат від покупки на біржі необхідної суми в EUR для повернення депозитів та
- власне ризик неповернення іпотечних кредитів в доларах США населенням, яке має доходи в національній валюті.

10. Порівняльний аналіз ефективності управління часовими GAP-розривами в короткострокових активах та пасивах ПАТ АБ "Укргазбанк" станом на 01.01.2015 - 01.01.2017 показує, що:

GAP-розрив для перевищення поточних вимог над поточними активами в банку з кожним роком зростає, тобто ризикованість діяльності при ажіотажному попиту на зняття коштів з поточних рахунків, який реалізувався у 4 кварталі 2017 року складалося в напрямку негативної тенденції;

- при стрес-тестуванні ажіотажного попиту на повернення 680 млн. грн. поточних депозитів станом на 01.01.2017 року - перша частина в 45 млн. грн. може бути повернена через 7 днів, друга частина в 100 млн. грн. - через 32 дні, третя частина в 250 млн. грн. - через 93 дні, остання частина в 300 млн. грн. - тільки через 365 днів.
- для короткострокових активів та пасивів часткові (в періодах) геви (розрив між активами та пасивами) та кумулятивний геп мають позитивний характер, тобто

для надання короткострокових кредитів використовуються залишки коштів на поточних рахунках клієнтів та моментальні міжбанківські кредити, що є надто ризиковою політикою управління GAP-розривами, або свідчить про незастосування GAP-аналізу при управлінні строковістю повернення активів та пасивів;

- джерелами довгострокових активних операцій (більше року) є депозитний пул в 700 млн. грн. із строком повернення через 1 рік, що є ще однією "міною" ризику довгострокового управління строками повернення активів та пасивів, оскільки аналіз часового ряду показує, що джерел для накоплення та повернення пасивного пулу зобов'язань через рік у банку немає, тож бо кошти повинні бути додатково залучені на міжбанківському ринку чи при додатковій емісії акцій ПАТ АБ "Укргазбанк".

11. Для дослідженої картини часових GAP-розривів в строках та сумах повернення в банк розміщених активів та повернення банком залучених у клієнтів депозитів в ПАТ АБ "Укргазбанк" ефективними інструментами імунізації балансу в дипломному проекті запропоновані наступні:

- короткострокове рефінансування довгострокової іпотечної заборгованості випуском іпотечних облигацій під іпотечні закладні, отримані від клієнтів при видачі іпотечних кредитів;

- додаткова емісія акцій банку як відкритого акціонерного товариства та отримання поточних готівкових коштів (активів) під акції, за якими виплата дивідендів наступить тільки через 1 рік, а ринковий курс акції ПАТ АБ "Укргазбанк" за станом результатів 2017 року становить не менше 150 від номіналу, тобто масового повернення в банк акцій додаткової емісії не очікується.

12. Імунізація балансу банку при рекапіталізації за допомогою держави у 2018 році пропонується за наступним алгоритмом:

- ПАТ АБ "Укрназбанк" відкриває додаткову емісію акцій на суму 7 млрд. грн., тобто статутний капітал банку стане 7,7 млрд. грн.;

- Кабінет Міністрів, як представник держави, скупас акції додаткової емісії, надаючи взамін банку невикуплені облигації державної позики 2017 року на суму 7,0 млрд. грн.;

- ПАТ АБ "Укргазбанк", використовуючи отримані облигації державної позики, рефінансуємі НБУ, отримує в Національному банку України стабілізаційний 3-річний кредит на суму не менше 6,8 млрд. грн. коштами на коррахунок банку;

- отримані кошти рефінансування дозволять банку суттєво змінити часову картину GAP-розривів в сумах та строках повернення в банк розміщених активів та повернення банком залучених у клієнтів депозитів згідно прогнозу;

- поява власного оборотного капіталу, не іммобілізованого в основні засоби та нематеріальні активи, дозволить суттєво підняти рентабельність роботи банку та отримати прибутки для повернення стабілізаційного кредиту Національному банку України.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Проведене наукове дослідження в рамках завдань дипломного проекту по оцінці методів забезпечення та контролю фінансової стратегії комерційних банків України на прикладі діяльності ПАТ АБ "Укргазбанк" за 2015 - 2018 рр. дозволяє зробити ряд наступних висновків:

1. Основними негативними наслідками економічної кризи для українських банків у 2017 - 2018 роках, які реалізовані як зниження фінансової стійкості в досліджуємому ПАТ АБ "Укргазбанк", є наступні:

- масовий відток депозитів підприємств та населення;
- відсутність коштів на міжбанківському ринку для поповнення ресурсів банку, дефіцит яких спричинений відтоком депозитів;
- падіння грошових валютних потоків експортної виручки клієнтів банку за рахунок різкого зниження світового попиту на експортну продукцію з України;

- різке зростання курсу іноземної валюти по відношенню до національної валюти та виникнення проблем для клієнтів, які отримують доходи в національній валюті (підприємства-імпортери та фізичні особи), по поверненню валютних кредитів в валюті, яку треба купити по новому курсу (зростання на 69%);

- масове неповернення кредитів та несплата відсотків фізичними особами при скороченні робочих місць, закритті виробництв та відсутності джерел доходів для погашення кредитів.

2. Виникнення в ПАТ АБ "Укргазбанк" класичної кризи "касового розриву", коли строковість ресурсної бази банку є коротше, ніж строковість активної бази операцій банку: частка короткострокових та середньострокових залучених депозитних ресурсів, а також вільна від вкладення в необоротні активи банку частка власного капіталу банку, були вкладені банком в довгострокові кредити; частка поточних та короткострокових залучених депозитних ресурсів були вкладені банком в короткострокові та середньострокові кредити; більша частка поточних вимог клієнтів та "миттєвих" кредитів за безпечувалась поточними надходженнями готівки на рахунки клієнтів та запозиченням коштів на міжбанківському короткостроковому ринку; при ажіотажі всі короткострокові та середньострокові депозити клієнтів були достроково відкликані та з строкових перемістились в поточні ("касові") вимоги до повернення; міжбанківський ринок не зміг задовольнити обсяги необхідних запозичень банками, оскільки у всіх банків одночасно виникли проблеми з ажіотажним попитом вимог на повернення готівкових коштів;

- іноземні міжбанківські ринки також не мають вільного обсягу готівкових коштів; всі кредити (активи до повернення) перемістилися з короткострокових та середньострокових у довгострокові (продовжані та неповерненні), тобто планова база короткострокових надходжень коштів до банків була практично ліквідована;

- падіння обсягів виробництва та закриття виробництв в Україні (криза попиту на продукцію) привела до різкого падіння надходження готівкових коштів на рахунки підприємств.

3. Відток залучених та запозичених коштів в банківській системі України за 4 місяці 2018 року склав:

- а) по фізичним особам - 23,2 млрд. грн., або - 10,88% від рівня 01.01.2018;
- в) по юридичним особам - 24,6 млрд. грн., або - 17,1% від рівня 01.01.2018;

Станом на 01.04.2018 року (за 1 квартал 2018 року) в діяльності ПАТ АБ "Укргазбанк" відчуються суттєві наслідки впливу економічної кризи, але банк продовжив утримання у першій 20-ти банків України по обсягам агрегатів валюти балансу і займає наступні рейтингові місця в банківській системі України та відносні частки фінансів банківської системи України:

Обсяг валюти активів балансу - 12 495,8 млн. грн. (17 місце - 1,511%), тобто на протязі 1 кварталу 2018 року відток коштів валюти балансу банку становить (- 2,3 млрд. грн), або 17% обсягу валюти балансу;

Обсяг поточних і строкових депозитів фізичних осіб - 4 507,7 млн. грн. (10 місце - 2,704%), тобто на протязі 1 кварталу 2018 року відток коштів фізичних осіб в банку становить (- 0,975 млрд. грн);

Обсяг поточних і строкових депозитів юридичних осіб - 1 673,7 млн. грн. (27 місце), тобто на протязі 1 кварталу 2018 року відток коштів фізичних осіб в банку становить (- 0,73 млрд. грн);

Прибутковість статутного капіталу - становить 2,2%, тобто впала більш ніж в 14 раз у порівнянні з результатами 2017 року;

Прибутковість активів балансу - 0,12% (при нормі не менше 1%).

4. Єдиним виходом системи комерційних банків України із кризи є залучення довгострокових готівкових коштів в ресурсну базу джерел пасивів банку. Реальними шляхами такого залучення можуть бути:

- довгостроковий стабілізаційний кредит Національного банку України;
- додаткова емісія акцій банків та залучення готівкових коштів власного капіталу для покриття тимчасового "касового розриву" забезпечення поточних вимог клієнтів банку;
- довгострокова фінансова допомога інвесторів;
- довгострокова фінансова допомога нерезидентів - інвесторів;

- довгострокова фінансова допомога міжнародних фінансових фондів.

При реалізації цих шляхів відновлення фінансової стійкості на першому етапі в 4 кварталі 2017 року ПАТ АБ "Укргазбанк" отримав стабілізаційний кредит в 1,2 млрд. грн. від Національного банку України під заставу акцій статутного фонду, тобто фактично власність банку є закладеною в Національному банку України (беззаставні стабілізаційні кредити НБУ не надає за законом)

На другому етапі 13 березня 2018 акціонери Укргазбанку затвердили антикризову програму діяльності і ухвалили рішення про пропозицію державі увійти до акціонерного капіталу кредитно-фінансової установи при додатковій розширеній емісії акцій. При цьому весь обсяг додаткової емісії (5,5 - 7,0 млрд. грн) викупався державою, що при існуючому статутному фонді в 0,7 млрд. грн. приводить до фактичного переходу ПАТ АБ "Укргазбанк" у власність держави Україна.

5. При проведенні детального аналізу динаміки показників діяльності ПАТ АБ "Укргазбанк" за 2015 - 2018 роки та пошуку причин недостатнього рівня фінансової стійкості банку виявлено:

- джерелами для видачі депозитних коштів клієнтам при згортанні ресурсної бази банку у 1 кварталі 2018 року було згортання обсягів міжбанківських активних операцій на суму 2,3 млрд. грн., що забезпечило згортання депозитної бази банку без банкрутства;

- ліквідний обсяг активів першої черги зріс в банку майже в 2 рази, перевищивши рівень 1 млрд. грн., що суттєво знижує доходність банку, але підвищує стійкість до форс-мажору кризи.

- весь обсяг статутного капіталу іммобілізований в необоротних основних засобах та нематеріальних активах, тобто ліквідна вартість акцій банку забезпечена реальними основними засобами;

- значна частка резервів банку, створених за рахунок прибутку банку також іммобілізована в необоротних основних засобах та нематеріальних активах;

- вартість основних засобів, які є у власності банку на ринку постійно зростає, що враховується як додатковий пасивний прибуток власного капіталу.

- власних оборотних коштів у банку практично немає, тобто активні операції банку виконуються тільки за рахунок економічного важілю залучених та запозичених грошових коштів.

- розраховані за інтегральною методологією НБУ рівні показників діяльності ПАТ АБ "Укргазбанк" у 2016 - 2017 роках відповідають всім нормативам фінансової стійкості, декларуємим НБУ.

6. Очевидну хибність методології НБУ для умов економічної кризи 2017 - 2018 року дає практика - при розрахунку регулятивного капіталу банку необхідно з власного капіталу вирахувати від 50 до 70% коштів, імобілізованих не тільки в нематеріальні активи, але і в основні засоби, оскільки ця частина активів банку виявилася в умовах економічної кризи - неліквідною. Відповідно, 100% комерційних банків мають реальний показник Н2, який не відповідає нормативу (не менше 10%). Так для ПАТ АБ "Укргазбанк" величина Н2 за умов кризи 2018 року знаходиться на рівні 2,0 - 2,5%, що потребує негайного нарощування власного капіталу в 5-8 разів.

7. За 2015 - 2017 передкризові роки ресурсна політика банку під впливом зовнішніх факторів та внутрішньої політики сформувала наступні результати:

- банк суттєво втратив частку коштів юридичних осіб в джерелах ресурсів, що веде до зростання вартості залучених коштів;

- банк суттєво наростив питому вагу міжбанківських коштів, які є нестабільним короткостроковим ресурсом та мають досить непрогнозовану вартість, що веде до нестабільності прибутковості залучених міжбанківських коштів;

- банк суттєво наростив обсяги статутного капіталу з рівня 300 млн. грн. станом на 01.01.2016 до 700 млн. грн. станом на 01.04.2018 року, що є позитивним явищем, але аналіз рентабельності діяльності інших нових великих банків банківської системи України з іноземним капіталом та іноземною технологією банківського менеджменту показує, що оптимум питомої ваги власного капіталу знаходиться в районі 19-21% від обсягів джерел ресурсів банку, а не 9,0 - 11,0%

застосовуваних в українських банках для підвищення фінансового важелю залучених та запозичених коштів.

8. За 2015 - 2017 передкризові роки кредитно-активна політика банку під впливом зовнішніх факторів та внутрішньої політики сформувала наступні результати:

- банк використовує політику переважного короткострокового та середньострокового кредитування юридичних осіб, стримуючи розширення надання іпотечних довгострокових кредитів фізичним особам, оскільки депозитна залучена база депозитів має короткостроковий характер, а база оборотного власного довгострокового капіталу дуже обмежена;

- для стабілізації наслідків ажіотажного відтоку залучених депозитів фізичних та юридичних осіб банк згорнув міжбанківське кредитування.

- середній рівень маржі між кредитами, наданими клієнтам, та коштами залученими від клієнтів, з рівня 5-6% у 2014 році поступово знижується до 3-4% у 2017 році, тобто ризик недоотримання доходів за рахунок неповернення частки кредитів зростає;

- відсоткові ставки за кредитами та депозитами в національній валюті на 3-4% річних вище ніж аналогічні ставки по долару США та євро;

- депозитні та кредитні ставки по євро на 0,5 - 1,0% нижче, ніж по долару США, оскільки основний міжнародний оборот та готівковий оборот в Україні виконується в доларах США;

- розкриття "короткої" валютної позиції по євро (залучення депозитів в євро та їх переведення в активи в гривні) дозволяє підвищити маржу операції з 3-4% до 7-9%, але різко підвищує курсовий валютний ризик відсутності євро на міжбанківському ринку на момент повернення депозитів в євро;

- відсоткові ставки активних операцій в державних цінних паперах на перевищують 8% річних, тому депозитна база клієнтів з середніми ставками вище 10% річних не може бути використана як джерело цих активних операцій. В якості джерела цих операцій по відсотковим ставкам можуть бути використані тільки кошти міжбанківського ринку, але тільки в короткостроковому періоді;

9. Як показав проведений аналіз даних станом на 01.01.2015 та 01.01.2016 ПАТ "Укргазбанк" працював в режимі інтегральної збалансованої безризикової "нульової" валютної позиції, тобто сумарний повалютний обсяг активів практично дорівнював суммарному повалютному обсягу зобов'язань банку. Інтегральний валютний ризик був мінімізований на рівні баланса.

Станом на 01.01.2017 ПАТ "Укргазбанк" почав активно працювати в режимі інтегральної незбалансованості валютної позиції, при цьому повалютний балансовий ризик (обсяг активів мінус обсягу зобов'язань банку) досяг значних величин:

- "коротка" валютна позиція по EUR становила 272,6 млн. грн. (гривневий еквівалент);
- "довга" валютна позиція по USD становила 221,9 млн. грн. (гривневий еквівалент);

Тобто банк перевів залучені депозити в EUR, які не користувались попитом в активних операціях в долари США (USD) та гривню (UAH), після чого розмістив їх у кредитні операції (видача довгострокових іпотечних кредитів в населенню), таким чином подвоївши ризики:

- курсовий ризик втрат від покупки на біржі необхідної суми в EUR для повернення депозитів та
- власне ризик неповернення іпотечних кредитів в доларах США населенням, яке має доходи в національній валюті.

10. Порівняльний аналіз ефективності управління часовими GAP-розривами в короткострокових активах та пасивах ПАТ АБ "Укргазбанк" станом на 01.01.2015 - 01.01.2017 показує, що:

GAP-розрив для перевищення поточних вимог над поточними активами в банку з кожним роком зростає, тобто ризикованість діяльності при ажіотажному попиті на зняття коштів з поточних рахунків, який реалізувався у 4 кварталі 2017 року складалося в напрямку негативної тенденції;

- при стрес-тестуванні ажіотажного попиту на повернення 680 млн. грн. поточних депозитів станом на 01.01.2017 року - перша частина в 45 млн. грн. може

бути повернена через 7 днів, друга частина в 100 млн. грн. - через 32 дні, третя частина в 250 млн. грн. - через 93 дні, остання частина в 300 млн. грн - тільки через 365 днів.

- для короткострокових активів та пасивів часткові (в періодах) геви (розрив між активами та пасивами) та кумулятивний гев мають позитивний характер, тобто для надання короткострокових кредитів використовуються залишки коштів на поточних рахунках клієнтів та моментальні міжбанківські кредити, що є надто ризиковою політикою управління GAP-розривами, або свідчить про незастосування GAP-аналізу при управлінні строковістю повернення активів та пасивів;

- джерелами довгострокових активних операцій (більше року) є депозитний пул в 700 млн. грн. із строком повернення через 1 рік, що є ще однією "міною" ризику довгострокового управління строками повернення активів та пасивів, оскільки аналіз часового ряду показує, що джерел для накоплення та повернення пасивного пулу зобов'язань через рік у банку немає, тож бо кошти повинні бути додатково залучені на міжбанківському ринку чи при додатковій емісії акцій ПАТ АБ "Укргазбанк".

11. Для дослідженої картини часових GAP-розривів в строках та сумах повернення в банк розміщених активів та повернення банком залучених у клієнтів депозитів в ПАТ АБ "Укргазбанк" ефективними інструментами імунізації балансу в дипломному проекті запропоновані наступні:

- короткострокове рефінансування довгострокової іпотечної заборгованості випуском іпотечних облігацій під іпотечні закладні, отримані від клієнтів при видачі іпотечних кредитів;

- додаткова емісія акцій банку як відкритого акціонерного товариства та отримання поточних готівкових коштів (активів) під акції, за якими виплата дивідендів наступить тільки через 1 рік, а ринковий курс акції ПАТ АБ "Укргазбанк" за станом результатів 2017 року становить не менше 150 від номіналу, тобто масового повернення в банк акцій додаткової емісії не очікується.

12. Імунізація балансу банку при рекапіталізації за допомогою держави у 2018 році пропонується за наступним алгоритмом:

- ПАТ АБ "Укрназбанк" відкриває додаткову емісію акцій на суму 7 млрд. грн., тобто статутний капітал банку стане 7,7 млрд. грн.;

- Кабінет Міністрів, як представник держави, скупає акції додаткової емісії, надаючи взамін банку невикуплені облигації державної позики 2017 року на суму 7,0 млрд. грн.;

- ПАТ АБ "Укргазбанк", використовуючи отримані облигації державної позики, рефінансуємі НБУ, отримує в Національному банку України стабілізаційний 3-річний кредит на суму не менше 6,8 млрд. грн. коштами на коррахунок банку;

- отримані кошти рефінансування дозволять банку суттєво змінити часову картину GAP-розривів в сумах та строках повернення в банк розміщених активів та повернення банком залучених у клієнтів депозитів згідно прогнозу;

- поява власного оборотного капіталу, не іммобілізованого в основні засоби та нематеріальні активи, дозволить суттєво підняти рентабельність роботи банку та отримати прибутки для повернення стабілізаційного кредиту Національному банку України.

Таким чином, практична цінність запропонованої в дипломному дослідженні методології управління фінансовою стійкістю банка з використанням GAP-менеджменту грошовими потоками банку полягає в обґрунтуванні дієвості пропонуємого методологічного інструменту для прийняття практичних заходів по виведенню ПАТ АБ "Укргазбанк" з кризового стану, який є наслідком як впливу загальної економічної кризи в світовій фінансово-кредитній системі, так і надмірної ризикованості політики управління ресурсними та кредитними грошовими потоками в банку з застосуванням тільки інтегральних показників фінансової стійкості банку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України „Про банки і банківську діяльність” від 7 грудня 2000 року N 2121-III (Із змінами і доповненнями, внесеними Законами України станом від 31 жовтня 2017 року N 639-VI) // <http://www.liga-zakon.com.ua> - Офіційний Інтернет-сайт "Законодавчо-довідкова система законодавства України", 2009
2. Закон України “Про Національний банк України” від 20 травня 1999 року N 679-XIV (Із змінами і доповненнями, внесеними Законами України станом від 31 жовтня 2017 року N 639-VI) // <http://www.liga-zakon.com.ua> - Офіційний Інтернет-сайт "Законодавчо-довідкова система законодавства України", 2009
3. Закон України “Про цінні папери та фондовий ринок” від 23 лютого 2015 року N 3480-IV (Із змінами і доповненнями, внесеними Законами України станом від 17 вересня 2017 року N 514-VI) // <http://www.liga-zakon.com.ua> - Офіційний Інтернет-сайт "Законодавчо-довідкова система законодавства України", 2009
4. Інструкція з бухгалтерського обліку кредитних, вкладних (деPOSITНИХ) операцій та формування і використання резервів під кредитні ризики в банках України // Постанова Правління Національного банку України від 15 вересня 2004 року N 435 - <http://www.liga-zakon.com.ua> - Офіційний Інтернет-сайт "Законодавчо-довідкова система законодавства України", 2009
5. Методичні вказівки з інспектування банків "Система оцінки ризиків" // Постанова Правління НБУ від 15.03.2004 № 104 - <http://www.liga-zakon.com.ua> - Офіційний Інтернет-сайт "Законодавчо-довідкова система законодавства України", 2009
6. Методичні рекомендації щодо організації та функціонування систем ризик - менеджменту в банках України // Постанова Правління Національного банку України від 02.08.2004 № 361 - <http://www.liga-zakon.com.ua> - Офіційний Інтернет-сайт "Законодавчо-довідкова система законодавства України", 2009
7. Правила бухгалтерського обліку доходів і витрат банків України // Постанова Правління Національного банку України від 18 червня 2003 року N255

- <http://www.liga-zakon.com.ua> - Офіційний Інтернет-сайт "Законодавчо-довідкова система законодавства України", 2009

8. Положення про регулювання Національним банком України ліквідності банків України // Постанова Правління Національного банку України від 26 вересня 2015 року N 378 - <http://www.liga-zakon.com.ua> - Офіційний Інтернет-сайт "Законодавчо-довідкова система законодавства України", 2009

9. Положення про порядок здійснення банками України вкладних (депозитних) операцій з юридичними і фізичними особами // Постанова Правління Національного банку України від 3 грудня 2003 року N 516 (Із змінами і доповненнями, внесеними постановою Правління Національного банку України від 15 вересня 2004 року N 437) - <http://www.liga-zakon.com.ua> - Офіційний Інтернет-сайт "Законодавчо-довідкова система законодавства України", 2009

10. Положення про порядок видачі банкам банківських ліцензій, письмових дозволів та ліцензій на виконання окремих операцій // Постанова Правління Національного банку України від 17 липня 2001 року N 275 (Із змінами і доповненнями, внесеними постановами Правління Національного банку України станом від 12 жовтня 2014 року N 373) - <http://www.liga-zakon.com.ua> - Офіційний Інтернет-сайт "Законодавчо-довідкова система законодавства України", 2009

11. Про затвердження Плану рахунків бухгалтерського обліку банків України та Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку банків України // Постанова Правління Національного банку України від 17 червня 2004 року N 280 (Із змінами і доповненнями, внесеними постановами Правління Національного банку України станом від 6 березня 2015 року N 76) - <http://www.liga-zakon.com.ua> - Офіційний Інтернет-сайт "Законодавчо-довідкова система законодавства України", 2009

12. Про затвердження Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні // Постанова Правління Національного банку України від 28 серпня 2001 року N 368 (Із змінами і доповненнями, внесеними постановами Правління Національного банку України станом від 30 грудня 2017 року N 476) -

<http://www.liga-zakon.com.ua> - Офіційний Інтернет-сайт "Законодавчо-довідкова система законодавства України", 2009

13. Про затвердження Положення про порядок формування і використання банками резерву для відшкодування можливих втрат від дебіторської заборгованості // Постанова Правління Національного банку України від 13 грудня 2002 року N 505 (Із змінами і доповненнями, внесеними постановою Правління Національного банку України від 11 листопада 2014 року N 425) - <http://www.liga-zakon.com.ua> - Офіційний Інтернет-сайт "Законодавчо-довідкова система законодавства України", 2009

14. Про затвердження Положення про порядок формування резерву під операції банків України з цінними паперами // Постанова Правління Національного банку України від 2 лютого 2016 року N 31 (Із змінами і доповненнями, внесеними постановою Правління Національного банку України від 23 липня 2017 року N 211) - <http://www.liga-zakon.com.ua> - Офіційний Інтернет-сайт "Законодавчо-довідкова система законодавства України", 2009

15. Про затвердження Положення про порядок формування та використання резерву для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями банків // Постанова Правління Національного банку України від 6 липня 2000 року N 279 (Із змінами і доповненнями, внесеними постановами Правління Національного банку України станом від 1 грудня 2017 року N 406) - <http://www.liga-zakon.com.ua> - Офіційний Інтернет-сайт "Законодавчо-довідкова система законодавства України", 2009

16. Про затвердження Положення про порядок формування обов'язкових резервів для банків України // Постанова Правління Національного банку України від 16 березня 2015 року N 91 (Із змінами і доповненнями, внесеними постановою Правління Національного банку України від 2 квітня 2017 року N 88) - <http://www.liga-zakon.com.ua> - Офіційний Інтернет-сайт "Законодавчо-довідкова система законодавства України", 2009

17. Про затвердження Правил резервування коштів за залученими уповноваженим банком депозитами і кредитами (позиками) в іноземній валюті від

нерезидентів // Постанова Правління Національного банку України від 18 червня 2017 року N 171 (Із змінами і доповненнями, внесеними постановою Правління Національного банку України від 28 липня 2017 року N 217) - <http://www.liga-zakon.com.ua> - Офіційний Інтернет-сайт "Законодавчо-довідкова система законодавства України", 2009

18. Порядок резервування коштів за сформованими резервами за кредитними операціями в іноземній валюті з позичальниками, у яких немає джерел надходження валютної виручки // Постанова Правління Національного банку України від 29 грудня 2017 р. N 473 - <http://www.liga-zakon.com.ua> - Офіційний Інтернет-сайт "Законодавчо-довідкова система законодавства України", 2009

19. Про затвердження Правил організації статистичної звітності, що подається до Національного банку України // Постанова Правління Національного банку України від 19 березня 2003 року N 124 (Із змінами і доповненнями, внесеними постановами Правління Національного банку України станом від 16 червня 2014 року N 223) - <http://www.liga-zakon.com.ua> - Офіційний Інтернет-сайт "Законодавчо-довідкова система законодавства України", 2009

20. Аналіз банківської діяльності: Підручник / А.М. Герасимович, М.Д. Алексеєнко, І.М. Парасій-Вергуненко та ін.; за ред. А.М. Герасимовича. - К.: КНЕУ, 2004. - 599 с.

21. Аналіз банківської справи: Навч.-метод. посібник для практичних занять студентів-бакалаврів спеціальності 6105 "Банківська справа" / Уклали: А.М. Герасимович, О.І. Самсонова. - К.: КНЕУ, 2002. - 108 с.

22. Азаренкова Г.М., Дікань Л.В., Новосельцева Т.О. Сучасні комерційні банки: персонал, розвиток, організація: Монографія. - Харків: ВД "ІНЖЕК", 2003 - 131 с.

23. Арістова А.М., Шульга Н.П. Фінансовий менеджмент у банку. Опорний конспект лекцій - К: КНТЕУ, 2016. - 123 с.

24. Банківський менеджмент: Навч. посібник / За ред. О.А. Кириченка. - К.: Знання-Прес, 2002. - 438 с.

25. Банківські операції: Підручник / За ред. А.М. Мороз. - К.: КНЕУ, друге видання. - 2002. - 476 с.
26. Банківські операції: Підручник. - 2-ге вид., випр. і доп. / А.М. Мороз, М.І. Савлук, М.Ф. Пуховкіна та ін.; За ред. д-ра екон. наук, проф. А.М. Мороза. - К.: КНЕУ, 2002. - 476 с.
27. Банки и банковские операции: Учебник для вузов / Под ред. проф. Е.Ф. Жукова. - М.: Банки и биржи, ЮНИТИ, 1997. - 471 с.
28. Банківські операції: Підручник/За ред. Міщенко В.І., Слав"янської Н.Г. - Київ: Знання-Прес, 2015. - 727 с.
29. Банківський нагляд: Навчальний посібник / Міщенко В. І.; Яценюк А. П.; Коваленко В. В.; Коренева О.Г. - К.: Знання, 2004. - 406 с. - (Вища освіта ХХІ століття)
30. Банківський нагляд: Навчальний посібник / Мін-во освіти і науки України; Ун-т економіки та права "Крок"; Грушко В. І.; Лаптев С. М.; Любунь О. С.; Раєвський К. Є. - К.: ЦНЛ, 2004. - 264 с.
31. Банковские риски: учеб. пособие / Финансовая академия при правительстве Российской Федерации, Центр фундаментальных и прикладных исследований; под. ред. О.И. Лаврушина, Н.И. Валенцевой. - М.: КНОРУС, 2016. - 232 с.
31. Бланк И.А. Основы финансового менеджмента/ И.А. Бланк. - 2-е изд., перераб. и доп. - К.: Эльга: Ника-ЦентрТ.1. - 2004. - 622 с
32. Бланк И.А. Основы финансового менеджмента/ И.А. Бланк. - 2-е изд., перераб. и доп. - К.: Эльга: Ника-ЦентрТ.2. - 2004. - 618 с
33. Васькович І.М. Забезпечення фінансової стійкості банків України в умовах ринку 2015 года // Автореф. дис. канд. екон. наук: 08.04.01/І.М. Васькович; НАН України. Ін-т регіон. дослідж. - Л., 2015. - 19 с.
34. Васюренко О.В. Банківські операції: Навчальний посібник. - 4-те вид., перероблене і доповнене - Київ: Знання, 2004. - 324 с. - (Вища освіта ХХІ століття)
35. Васюренко О.В. Банківський менеджмент: Навчальний посібник. - Київ: Академія, 2001. - 313 с.

36. Васюренко О.В., Сердюк Л.В., Сидоренко О.М., Карасьова З.М., Каднічанська В.М., Федоренко Н.С. Облік і аудит у банках: Навчальний посібник. - К.: Знання, 2003. - 524 с.
37. Васюренко Л.В., Федосік І.М. Ресурси комерційного банку: теоретичний та прикладний аналіз: Монографія. - Харків: ПП Яковлева, 2003. - 88 с.
38. Васюренко О.В., Азаренкова Г. Управління ліквідністю банку з погляду зміни швидкості його фінансових потоків // Банківська справа (укр). - 2003. - № 1. - С.60-64
39. Васюренко О.В. Економічний аналіз діяльності комерційних банків: Навчальний посібник/ О.В. Васюренко, К.О. Волохата. - К.: Знання, 2015. - 464 с. - (Вища освіта ХХІ століття)
40. Волошина О. Факторные модели анализа ликвидности коммерческого банка // Банковские технологии (рус). - 2002. - № 12. - С.27-30
41. Голубев И.А. Гэп-анализ структурной ликвидности: теория и практика // Финансы и кредит (рус). - 2002. - № 18. - С.2-7
42. Гроші та кредит: Підручник / За ред. проф. М.І. Савлука. - К.: КНЕУ, 2002. - 578 с.
43. Деньги, кредит, банки: учебник / Финансовая академия при правительстве Российской Федерации; под ред. О.И. Лаврушина. - 7-е изд., стереотип. - М.: КНОРУС, 2017. - 559 с.
44. Довгань Ж. Фінансова стійкість банківських установ у період еконо-мічної кризи // Вісник Національного банку України, № 4, 2009. - с.20 - 23
45. Доугерти, Кристофер. Введение в эконометрику: Учебник/ К. Доугерти. - 2-е изд. - М.: ИНФРА-М, 2016. - 419 с. - (Университетский учебник)
46. Збірник задач з аналізу банківської діяльності: Навчальний посібник/ І.М. Парасій-Вергуненко, Л.О. Примостка; Ред. А.М. Герасимович. - К.: КНЕУ, 2015. - 504 с. - (До 100-річчя Київського національного економічного університету)
47. Коцовська Р., Ричаківська В та інші. Операції комерційних банків - Львів: ЛБІ НБУ, 2001 - 276 с.

48. Кочетков В.М. Забезпечення фінансової стійкості сучасного комерційного банку: теоретико-методологічні аспекти: Монографія. - К.: КНЕУ, 2002. - 256 с.
49. Лютий І.О. Банківський маркетинг: Навчальний посібник/ І.О. Лютий, О.О. Солодка. - К.: Знання, 2015. - 395 с. - (Вища освіта ХХІ століття)
50. Миллер Р.Л., Ван-Хуз Д.Д. Современные деньги и банковское дело / Пер. с англ. - М.: ИНФРА - М, 2000. - 856 с.
51. Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку/ пер. с. англ. за ред. С.Ф. Голова - К.: Федерація професійних бухгалтерів та аудиторів України, 1998. - 736 с.
52. Молчанов О.В. Теоретичні підходи до управління ліквідністю сучасних банків // Формування ринкових відносин в Україні (укр). - 2015. - № 10. - С.48-51
53. Надійна практика управління ліквідністю в банківських організаціях // Нормативно-рекомендаційний документ Базельського комітету з банківського нагляду (№ 69 лютий 2000 року)
54. Науменкова С., Міщенко С. Стрес-тестування як інструмент діагностики фінансової стійкості банків // Вісник Національного банку України, № 5/145, 2017. - с.24 - 29
55. Нікітін А.В. Маркетинг у банку: Навчальний посібник/ А.В. Нікітін, Г.П. Бортніков, А.В. Федорченко. - К.: КНЕУ, 2015. - 432 с. - (До 100-річчя Київського національного економічного університету)
56. Облік і аудит у банках: Навчальний посібник/ Л.В. Сердюк, О.М. Сидоренко; Ред. О.В. Васюренко. - К.: Знання, 2015. - 596 с. - (Вища освіта ХХІ століття)
57. Парасій-Вергуненко І.М. Аналіз банківської діяльності: Навч. - метод. посібник для самост. вивч. дисц. - К.: КНЕУ, 2003. - 347 с.
58. Полфреман Д. Основы банковского дела /Пер. с англ. - М.: ИНФРА-М, 1996. - 624 с.
59. Примостка Л.О. Аналіз банківської діяльності: сучасні концепції, методи та моделі: Монографія. - КНЕУ, 2002. - 316 с.

60. Примостка Л.О. Фінансовий менеджмент у банку: Підручник. - 2-е вид., доп. і перероб. - К.: КНЕУ. 2004. - 468 с.
61. Раєвський К. Є., Конопатська Л.В., Домрачев В.М. Банківський нагляд: Навчально-методичний посібник / Мін-во освіти і науки України; КНЕУ/ Раєвський К. Є., Конопатська Л.В., Домрачев В.М. - К.: КНЕУ, 2003. - 174 с.
62. Роуз П.С. Банковский менеджмент. Пер. с англ. со 2-го изд. - М.: "Дело ЛТД", 1995. - 768 с.
63. Симановский А.Ю. Базельские принципы эффективного банковского надзора и их реализация в России // Деньги и кредит. - 2001. - N 3, с. 19-24
64. Синки, Дж. мл. Управление финансами в коммерческих банках. Пер. с англ. 4-го переработанного изд. / под ред. Р.Я. Левиты, Б.С. Пинкерса. - М.: 1994, Catallaxy. - 820 с.
65. Ситник Л.С. Фінансовий менеджмент: Навчальний посібник/ Л.С. Ситник. - К.: Центр навчальної літератури, 2015. - 352 с
66. Тичина В., Задніпровська О. Проблеми та практика управління банківськими ризиками у світі Базеля II // Вісник Національного банку України, №1/141, 2017. - с.45-47
67. Ткачук В.О. Маркетинг у банку: Навчальний посібник - Тернопіль: "Синтез-Поліграф", 2015. - 225 с.
68. Уманець, Тетяна Василівна. Економічна статистика: Навчальний посібник/ Т.В. Уманець. - К.: Знання, 2015. - 429 с.
69. Управление деятельностью коммерческого банка (банковский менеджмент) / Под ред. доктора экон. наук, профессор О.И. Лаврушина. - М: Юристь, 2003 - 688 с.
70. Шелудько В.М. Фінансовий менеджмент: Підручник/ В.М. Шелудько. - К.: Знання, 2015. - 439 с. - (Вища освіта ХХІ століття)
71. Шевченко Р.І. Банківські операції: Навч. - метод. посіб. для самост. вивч. дисципліни / Київський національний економічний ун-т - К.: КНЕУ, 2003. - 276с.
72. Шиян Д.В. Фінансовий аналіз: Навчальний посібник/ Д.В. Шиян, Н.І. Строченко. - К.: А.С.К., 2014. - 240 с. - (Університетська б-ка)

73. Шматов О. Методика визначення рейтингу комерційних банків в Україні.
// Вісник НБУ, №5, 2003, с.39 - 48.
74. Щетинін А.І. Гроші та кредит: підручник / А.І. Щетинін. - Вид.3-тє, переробл. і доповн. - К.: Центр учбової літератури, 2017. - 430 с.
75. Щибиволок З.І. Аналіз банківської діяльності: Навчальний посібник/ З.І. Щибиволок; Відп. за вип. С.І. Шкарабан. - К.: Знання, 2015. - 312 с
76. Эдгар М. Управление финансами в коммерческих банках / Пер. с англ. - М.: Альпина Бизнес Букс, 2004. - 208 с.
77. Ющенко В.А., Міщенко В.І. Управління валютними ризиками.: Навчальний посібник. - Товариство "Знання", КОО, 1998. - 444 с.
78. <http://www.bank.gov.ua> - Офіційний Інтернет-сайт НБУ, 2009
79. <http://www.aub.com.ua> - Офіційний Інтернет-сайт Асоціації банків України, 2009

Основні економічні показники балансу ПАТ АБ «УКРГАЗБАНК»

Найменування показника	Одиниця виміру	Значення показника		Зміни	Зростання
		2016 рік	2017 рік		
АКТИВИ					
Грошові кошти	тис. грн.	138 341 245	75 391 362	-62 949 883	54,50
Кошти кредитних організацій в НБУ	тис. грн.	92 758 502	60 601 489	-32 157 013	65,33
Обов'язкові резерви	тис. грн.	19 837 894	17 389 242	-2 448 652	87,66
Кошти в кредитних організаціях	тис. грн.	18 101 912	11 230 202	-6 871 710	62,04
Фінансові активи, які оцінюються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	тис. грн.	1 396 106	18 368 420	16 972 314	1315,69
Чиста позичкова заборгованість	тис. грн.	2 162 160 038	1 683 322 017	-478838 02	77,85
Чисті вкладення в цінні папери та інші фінансові активи, наявні в наявності для продажу	тис. грн.	136 827 802	79 532 692	-57 295 110	58,13
Чисті вкладення в цінні папери, що утримуються до погашення	тис. грн.	96 420 683	2 830 670	-93 590 013	2,94
Вимоги щодо поточного податку на прибуток	тис. грн.	2 233 314	595 662	-1 637 652	26,67
Основні засоби, нематеріальні активи та матеріальні запаси	тис. грн.	27 071 711	24 250 867	-2 820 844	89,58
Інші активи	тис. грн.	61 364 077	73 375 496	12 011 419	119,57
Всього активів	тис. грн.	2 736 675 390	2 029 498 877	-707176 51	374,16

Пасиви ПАТ АБ «УКРГАЗБАНК»

Найменування показника	Одиниця виміру	Значення показника		Зміни	Зроста ння
		2016 рік	2017 рік		
Кредити, депозити та інші кошти НБУ	тис. грн.	223 779 418	32 516 822	-191 262 59	14,53
Кошти кредитних організацій	тис. грн.	278 675 940	110 300 419	-168375 52	39,58
Кошти клієнтів, які не є кредитними організаціями	тис. грн.	1 996 398 067	1 677 433 384	-318964 68	84,023
Вклади (кошти) фізичних осіб і індивідуальних підприємців	тис. грн.	1 524 505 464	1 338 778 438	-185727 025	87,82
Фінансові зобов'язання, які оцінюються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	тис. грн.	55 270	0	-55270	0,00
Випущені боргові зобов'язання	тис. грн.	32 039 942	49 610 457	17 570 515	154,84
Зобов'язання за поточним податку на прибуток	тис. грн.	0	0	0	
Відкладене податкове зобов'язання	тис. грн.	2 502 242	0	-2 502 242	0,00
Інші зобов'язання	тис. грн.	24 460 559	19 078 789	-5 381 770	78,00
Резерви на можливі потер за умовними зобов'язаннями кредитної характеру, іншим можливим втратам і операціями з резидентами офшорних зон	тис. грн.	2 175 866	2 055 771	-120 095	94,48
Всього зобов'язань	тис. грн.	2 560 087 304	1 890 995 642	-669091662	73,86

Джерела власних коштів ПАТ АБ «УКРГАЗБАНК»

Найменування показника	Одиниця виміру	Значення показника		Зміни	Зростання
		2016 рік	2017 рік		
Кошти акціонерів	тис. грн.	91 564 891	74 394 401	-17170490	0,81
Емісійний прибуток	тис. грн.	40 352 971	13 621 614	-26731357	0,34
Резервний фонд	тис. грн.	4 206 578	3 170 085	-1036 493	0,75
Переоцінка за справедливою вартістю цінних паперів, наявних для продажу, зменшена на відстрочене податкове зобов'язання (збільшена на відстрочений податковий актив)	тис. грн.	-8 468 899	-34 012	8 434 887	0,00
Переоцінка основних засобів, зменшена на відстрочене податкове зобов'язання	тис. грн.	150 488	806 092	655 604	5,36
Нерозподілений прибуток (Непокриті збитки) минулих років	тис. грн.	20 700 251	25 815 192	5 114 941	1,25
невикористана прибуток (Збиток) за звітний	тис. грн.	28 081 806	20 729 863	-7351 943	0,74
Всього джерел власних коштів	тис. грн.	176 588 086	138 503 235	-38084851	0,78

Додаток 4

Позабалансові зобов'язання ПАТ АБ «УКРГАЗБАНК»

Найменування показника	Одиниця виміру	Значення показника		Зміни	Зроста ння
		2016 рік	2017 рік		
Безвідкличні зобов'язання кредитної організації	тис. грн.	211 032 784	218 344 118	7 311 334	103,46
Видані кредитною організацією гарантії та поручительства	тис. грн.	57 388 987	55 679 262	-1709 725	97,02
Умовні зобов'язання не пов'язані з кредитуванням	тис. грн.	0	0		